קבלה · בעל הסולם

פתיחה לפירוש הסולם

הרב יהודה לייב הלוי אשלג

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

פתיחה לפירוש הסולם

הרב יהודה לייב הלוי אשלג

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/פתיחה-לפירוש-הסולם/
הקובץ נוצר ב־16 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611151759 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 5
פרק ב 5
פרק ג 5
פרק ד 6
פרק ה 6
פרק ו 7
פרק ז 7
פרק ח 8
פרק ט 8
פרק י 9
פרק יא 9
פרק יב 10
פרק יג 10
פרק יד 11
פרק טו 11
פרק טז 12
פרק יז 12
פרק יח 13
פרק יט 13
פרק כ 14
פרק כא 15
פרק כב 15
פרק כג 15
פרק כד 16
פרק כה 16
פרק כו 17
פרק כז 17
פרק כח 18
פרק כט 18
פרק ל 18
פרק לא 19
פרק לב 19
פרק לג 19
פרק לד 20
פרק לה 20
פרק לו 21
פרק לז 21
פרק לח 22
פרק לט 23
פרק מ 24
פרק מא 24
פרק מב 24
פרק מג 25
פרק מד 25
פרק מה 26
פרק מו 26
פרק מז 27
פרק מח 27
פרק מט 28
פרק נ 28
פרק נא 28
פרק נב 29
פרק נג 29
פרק נד 30
פרק נה 30
פרק נו 30
פרק נז 31
פרק נח 31
פרק נט 32
פרק ס 32
פרק סא 32
פרק סב 33

פרק סג 33
פרק סד 34
פרק סה 35
פרק סו 35
פרק סז 36
פרק סח 36
פרק סט 36
פרק ע 37
פרק עא 37
פרק עב 37
פרק עג 38
פרק עד 38
פרק עה 39
פרק עו 40
פרק עז 40
פרק עח 41
פרק עט 41
פרק פ 41
פרק פא 42
פרק פב 42
פרק פג 42
פרק פד 43
פרק פה 43
פרק פו 44
פרק פז 44
פרק פח 45

פרק א

עשר ספירות

א. תחילה יש לדעת את שמות עשר הספירות. שהן: כח"ב, חג"ת, נהי"מ. שהן ראשי תיבות, **כתר**, **חכמה**, **בינה**, **חסד**, **גבורה**, **תפארת**, **נצח**, **הוד**, **יסוד**, **מלכות**. והן בחינות עשרת הכיסוים על אורו יתברך שנתקנו כדי שיוכלו התחתונים לקבל אורו. בדומה לאור השמש, שאי אפשר להסתכל בו אלא על ידי זכוכית מפוחמה, הממעטת אורו ומתאימתו לכח הראיה של העינים. כן להבדיל, לא היו התחתונים יכולים להשיג אורו יתברך, אם לא היה מכוסה בעשרה כיסוים אלו, המכונים עשר ספירות, שכל שהוא למטה מחבירו, מכסה יותר על אורו יתברך.

פרק ב

ב. ועשר ספירות אלו הן סוד עשרת השמות הקדושים שבתורה, השם **אהיה** הוא ספירת כתר. השם **יה** הוא ספירת חכמה. השם **הויה** בניקוד אלקים הוא בינה. השם **אל** הוא חסד. השם **אלהים** הוא גבורה. השם **הויה** בניקוד שוא חולם קמץ, הוא תפארת. השם **צבאות** הוא נצח והוד. השם **שדי** הוא יסוד. השם **אדני** הוא מלכות (כמו שכתוב בזהר ויקרא מאות {קנ"ז} עד {אות קס"ג}, ומאות קס"ו} עד {אות קע"ז}} עיין שם).

פרק ג

ג. ואף על פי שאנו מונים עשר ספירות, אין בהן יותר מחמש בחינות, שהן נקראות: כתר, חכמה, בינה, תפארת, מלכות, שתכנן מבואר היטב בפתיחה לחכמת הקבלה מתחילתה {אות א'} עד {אות ז'}}, עיין שם היטב כי אין להכפיל כאן האריכות ההיא, אבל הן יסודות החכמה.

ומה שאנו מונים עשר ספירות, הוא מפני שספירת התפארת כוללת שש ספירות הנקראות: חסד, גבורה, תפארת, נצח, הוד, יסוד. ועל כן הן עשר. וטעם הדברים עיין בהקדמת ספר הזהר במראות הסולם (בדף ה'}}). ואלו חמש בחינות כח"ב תו"מ נבחנות בכל נאצל ובכל נברא – הן בכלל העולמות כולם, שהם חמש עולמות הנקראים: אדם קדמון, אצילות, בריאה, יצירה, עשיה. שהם כנגד חמש הבחינות כח"ב תו"מ. והן בפרט היותר קטן שבמציאות – אנו מבחינים בו, שהראש הוא כתר, ומראשו עד החזה הוא חכמה, ומחזה עד הטבור הוא בינה, ומטבור ולמטה הוא תפארת ומלכות. וענינם של חמש עולמות מבואר בפתיחה לחכמת הקבלה (מאות ו'} עד {אות יוד}}, עיין שם).

פרק ד

למה תפארת כולל חג"ת נה"י

ד. כשיצאו חמש הבחינות, כח"ב תו"מ, נכללו זה מזה, שכל אחת מהן היתה כלולה מכח"ב תו"מ. אמנם בספירת התפארת, ירדו קומות הספירות מבחינת שלש ראשונות, לפיכך נשתנו שמותיהן דכח"ב תו"מ הכלולים בה, לחג"ת נ"ה, והיסוד הכוללם. לפיכך, מה שאנו אומרים שתפארת כוללת שש ספירות, אין זה מחמת מעלתה על שלש הספירות הראשונות, אלא להיפך, שמחמת הגרעון שבה מאור השלש ראשונות, קבלו חמש בחינות כח"ב תו"מ שבה, שמות אחרים, שהם חג"ת נ"ה.

באו[ו]פן, שחסד הוא כתר, וגבורה היא חכמה, ותפארת היא בינה, ונצח הוא תפארת, והוד הוא מלכות. ונוספה עליהן ספירת היסוד, שאינו בחינה נוספת על חמש בחינות, אלא הוא בחינת כולל בלבד, שכולל בתוכו כל חמש ספירות חג"ת נ"ה. והן נקראות תמיד 'ו"ק', שהוא ראשי תיבות 'ו' קצוות', שהן שש הספירות חג"ת נה"י אלו. וכיון שירידה זו דחמש בחינות לחג"ת נה"י, לא נעשית אלא בזעיר אנפין, על כן אנו מיחסים רק לז"א את חמש הבחינות שנשתנו.

פרק ה

אור וכלי

ה. אי אפשר שתהיה מציאות אור בכל העולמות בלי כלי. וענין הכלי הרוחני מבואר ב{פתיחה לחכמת הקבלה {אות ג'} ו{אות ד'}} עיין שם. ומתחילה לא היה בעשר הספירות אלא כלי אחד, שהוא המלכות. ומה שאנו אומרים שיש חמש בחינות שהן כח"ב תו"מ, הן כולן רק חלקי המלכות הנקראת 'בחינה ד'', כלומר, שהן נערכות על פי הקירבה לגמר הכלי, שהוא המלכות הנקראת 'בחינה ד'' (כמו שנתבאר ב{פתיחה לחכמת הקבלה {אות ה'}}, עיין שם). אלא אחר הצמצום הראשון נתתקן מסך בכלי המלכות המעכב האור העליון מלהתלבש בה. ולפיכך, כשהאור העליון מגיע אל המסך, המסך מכה בו, ודוחה אותו לאחוריו. והכאה זו מכונה זווג דהכאה של האור העליון עם המסך שבכלי מלכות. והאור הנדחה לאחוריו, נקרא 'עשר ספירות דאור חוזר'. כי האור הנדחה לאחוריו עולה ממטה למעלה ומלביש על עשר ספירות שבאור העליון, הנקראות 'עשר ספירות דאור ישר'. ומאור חוזר זה נעשו כלים חדשים להלביש את האור העליון, במקום המלכות שנצטמצמה שלא לקבל אור. ותוכנם של הכלים החדשים ההם, הנקראים 'עשר ספירות דאור חוזר', מבואר ב{פתיחה לחכמת הקבלה מ{אות י"ד} עד {אות כ"ו}} עיין שם היטב.

פרק ו

ראש תוך סוף. פה טבור סיום רגלין

ו. ומפאת הכלים החדשים דאור חוזר, נבחן בכל פרצוף שלשה חלקים, המכונים 'ראש' 'תוך' 'סוף'. כי נתבאר, שמכח המסך המעכב את ביאת האור אל המלכות נעשה זווג דהכאה עם האור, ויצאו עשר ספירות דאור חוזר והלבישו את עשר ספירות דאור ישר שבאור העליון. ואלו עשר ספירות דאור ישר ואור חוזר, נקראות 'עשר ספירות דראש'. אמנם עשר ספירות דאור חוזר אלה היוצאות מן המסך ולמעלה ומלבישות לעשר ספירות דאור ישר, אינן עוד כלים אמיתיים, כי השם כלי מורה על בחינת עובי שבו, דהיינו כח הדין שיש במסך, המעכב על התלבשות האור במלכות. ויש כלל, שאין כח הדין פועל אלא ממקום מציאות הדין ולמטה, ולא ממקום מציאות הדין ולמעלה. ומתוך שעשר ספירות דאור חוזר יצאו ממסך ולמעלה, כנזכר לעיל, על כן אין כח הדין ניכר באור חוזר, ואינו ראוי להיות כלי. ולפיכך מכונות עשר ספירות דאור חוזר בשם '**ראש**', שפירושו שורש לכלים, ולא כלים ממש.

והמלכות שבה נתתקן המסך לזווג דהכאה, נקראת משום זה '**פה**'. ונרמז בזה, כמו שבפה גשמי יוצאות האותיות בדרך זווג דהכאה של חמש מוצאות הפה, אף הפה הרוחני, יש בו זווג דהכאה להוציא עשר ספירות דאור חוזר, שהן חמש בחינות כח"ב תו"מ. כנזכר לעיל, שהם הכלים לעשר ספירות דאור ישר, וכלים נקראים אותיות. והנה נתבארו עשר ספירות דראש.

פרק ז

ז. ולפיכך, הוצרכו עשר ספירות דאור ישר ועשר ספירות דאור חוזר להתפשט ממסך ולמטה, שאז נעשו עשר ספירות דאור חוזר לבחינת כלים המקבלים ומלבישים על עשר ספירות דאור ישר. כי עתה כבר המסך ממעל עשר ספירות דאור חוזר, ועל כן שולט העובי שבו על עשר ספירות דאור חוזר, שבזה נעשו כלים.

ועשר ספירות אלו, שהם כלים ממשיים, מכונים בשם **תוך וגוף**, כלומר שהם תוך תוכו וברו, וגופו של הפרצוף. והמלכות של התוך מכונה '**טבור**', שהוא מלשון 'טבור הארץ' [{יחזקאל {לח:יב}}], שפירושו מרכז ואמצע, שמורה שהמלכות דתוך היא המלכות המרכזית, שמהאור החוזר שלה נעשו הכלים הממשיים של הגוף. ועוד אפשר לומר, ש'טבור' הוא מאותיות 'טוב-אור', להורות שעד שם האור טוב, להיותו מלובש בכלים הראויים לקבלו. והנה נתבארו עשר ספירות דתוך עד הטבור.

פרק ח

ח. והנה מצאנו במלכות של ראש שתי בחינות:
א) בחינת **מלכות המסיימת**, דהיינו מה שהמסך מעכב על האור העליון שלא יתלבש בכלי מלכות.
ב) בחינת **מלכות המזדווגת**. כי לולא הזדווג האור העליון עם המסך בסוד הזווג דהכאה, המעלה אור חוזר להלביש האור העליון, לא היו כלי קבלה לאור העליון, ולא היה שום אור במציאות, כי אין אור בלי כלי כנזכר לעיל [אות ה'].
ובמלכות של ראש נמצאות אלו שתי בחינות רק בבחינת שני שורשים; שמלכות המסיימת היא שורש למלכות המסיימת את המדרגה, ומלכות המזדווגת היא שורש להתלבשות אור בכלים. ושתי פעולות אלה נתגלו ונעשו בגוף הפרצוף. שמפה עד הטבור שהמלכות המזדווגת מראה שם כחה, שהאור העליון בא לידי התלבשות בכלים. ומטבור ולמטה המלכות המסיימת מראה כחה, ומוציאה עשר ספירות דסיום, שכל ספירה יוצאת רק בהארת אור חוזר בלי האור העליון. וכשמגיעה אל המלכות דעשר ספירות דסיום האלו, מסתיים כל הפרצוף, מפני שהמלכות הזו, היא המלכות המסיימת שאינה מקבלת כלום, ועל כן מסתיימת בה התפשטות הפרצוף. ומלכות זו, אנו מכנים 'מלכות **דסיום רגלין**' החותכת האור ומסיימת הפרצוף. ועשר ספירות אלו דסיום, המתפשטות מטבור ולמטה עד סיום רגלין, נקראות 'עשר ספירות **דסוף**', שהם כולם חלקי המלכות דסוף ודסיום. ומה שאנו אומרים שאין בהם אלא אור חוזר בלבד, אין הפירוש שאין בהם מאור ישר כלום, אלא הפירוש הוא, שיש להם גם הארה מועטת מאור ישר, אלא שנבחנת לו"ק בלי ראש. ועיין ב{פתיחה לחכמת הקבלה מ{אות נ'} עד אות נ"ג.

פרק ט

חזה

ט. ועד כאן דברנו בפרצופי אדם קדמון. אמנם בפרצופי עולם האצילות נתוסף סיום חדש בעשר ספירות דתוך, שהמלכות דתוך, הנקראת 'טבור', עלתה לבינה דעשר ספירות דתוך, וסיימה שם עשר ספירות דמדרגת התוך, שהסיום הזה נקרא '**חזה**'.
והופרס שם פרסא, כלומר שסיום החדש שנעשה מחמת עלית המלכות לבינה, במקום החזה, נקרא 'פרסא', בסוד הרקיע המבדיל בין מים עליונים, שהם כתר וחכמה שנשארו במדרגת תוך, ובין בינה ותפארת ומלכות, שיצאו ממדרגת עשר ספירות דתוך ונעשו למדרגת עשר ספירות דסוף. שמשום זה נחלקו עשר ספירות דתוך לשתי מדרגות: שמפה

עד החזה נחשב לבחינת עשר ספירות דתוך, ולאצילות, ולבחינת שלש ראשונות של הגוף. ומחזה ולמטה עד הטבור נחשב לבחינת עשר ספירות דסוף, ולבריאה, ולבחינת ו"ק בלי ראש, כמו עשר ספירות דסוף. וענין עלית המלכות לבינה וסיום החדש שנעשה באמצע כל מדרגה עיין לקמן אותיות ט"ו ט"ז.

פרק י

ערך הפוך מכלים לאורות

י. יש תמיד ערך הפוך בין אורות לכלים. כי בכלים הסדר הוא שהעליונים גדלים בתחילה בפרצוף; שמתחילה בא כתר לפרצוף, ואחר כך חכמה, ואחר כך בינה, ואחר כך תפארת, ואחר כך מלכות. ועל כן אנו מכנים לכלים 'כח"ב תו"מ', דהיינו ממעלה למטה, כי כן סדר ביאתם אל הפרצוף.

והאורות הם בהיפך, כי סדר האורות הוא, שהתחתונים באים תחילה אל הפרצוף; שמתחילה בא אור הנפש, ואחר כך אור הרוח, ואחר כך אור הנשמה, ואחר כך אור החיה, ואחר כך אור היחידה. באפן, שמתחילה בא אור הנפש, שהוא אור המלכות, הקטן מכל האורות, ולבסוף בא אור היחידה שהוא הגדול מכל האורות. ועל כן אנו מכנים תמיד את האורות בשם 'נרנח"י', דהיינו ממטה למעלה, כי כן סדר ביאתם אל הפרצוף.

פרק יא

יא. ונמצא לפי זה, שבעת שאין בפרצוף אלא כלי אחד, שהוא בהכרח הכלי העליון, דהיינו כתר, הגדל תחילה, הרי אינו נכנס אז בפרצוף האור הגדול המיוחס אל הכתר, שהוא אור היחידה. אלא שנכנס האור הקטן ביותר, שהוא אור הנפש, ומתלבש בכלי דכתר.

וכשגדלו שני כלים בפרצוף, שהם הכלים היותר גדולים, דהיינו כתר וחכמה, הנה אז נכנס בו גם אור הרוח. ויורד אז אור הנפש מכלי דכתר לכלי דחכמה, ואור הרוח מתלבש בכלי דכתר.

ועל ידי זה, כשגדל הכלי השלישי בפרצוף, שהוא כלי דבינה, אז נכנס אור הנשמה בפרצוף, ואז יורד אור הנפש מכלי דחכמה אל הכלי דבינה, ואור הרוח יוצא מכלי דכתר ובא לכלי דחכמה. ואור הנשמה מתלבש בכלי דכתר.

וכשגדל כלי רביעי בפרצוף, שהוא כלי דתפארת, נכנס אור החיה בפרצוף, ואז יורד אור הנפש מכלי דבינה לכלי דתפארת, ואור הרוח לכלי דבינה, ואור הנשמה לכלי דחכמה, ואור החיה בכלי דכתר.

וכשגדל כלי חמישי בפרצוף, שהוא כלי המלכות, באים אז כל האורות בכלים המיוחסים להם. כי אז נמשך אור היחידה אל הפרצוף, ואור הנפש יורד מכלי דתפארת לכלי המלכות, ואור הרוח יורד מכלי דבינה ובא לכלי דתפארת, ואור הנשמה יורד מכלי דחכמה ובא לכלי דבינה, ואור החיה יורד מכלי דכתר ובא לכלי דחכמה, ואור היחידה בא ומתלבש בכלי דכתר.

פרק יב

יב. והנך מוצא, שכל עוד שלא גדלו כל חמשת הכלים כח"ב תו"מ בפרצוף, נמצאים האורות שלא במקומם המיוחסים להם. ולא עוד, אלא שהם בערך ההפוך. כי אם יחסר כלי המלכות בפרצוף, שהוא הכלי הקטן ביותר, יחסר אור היחידה, שהוא האור הגדול ביותר. ואם יחסרו שני הכלים התחתונים, תפארת ומלכות, יחסרו שני האורות העליונים, יחידה חיה. ואם יחסרו שלשה הכלים התחתונים בינה תפארת ומלכות, יחסרו שלשה האורות העליונים נשמה חיה יחידה וכו' על דרך זה. הרי שכל עוד שלא גדלו כל חמשת הכלים כח"ב תו"מ בפרצוף, נמצא ערך הפוך בין הכלים לאורות, שאם יחסר אור אחד וכלי אחד, הנה באורות יחסר האור היותר גדול, שהוא אור היחידה, והפוכו בכלים, שיחסר הכלי היותר קטן, שהוא כלי המלכות, וכו' על דרך זה כנזכר לעיל.

פרק יג

יג. ועם זה תבין מה שאנו אומרים, שעל ידי עלית המלכות לבינה נסתיימה המדרגה תחת החכמה, ומשום זה לא נשארו במדרגה אלא שתי ספירות, כתר וחכמה; ובינה ותפארת ומלכות של המדרגה נתבטלו וירדו מן המדרגה (כמו שיתבאר להלן אות י"ז עיין שם) – הנה זה אמור רק מבחינת הכלים, אבל מבחינת האורות הוא בהיפך, שהאורות דנפש רוח נשארו במדרגה, והאורות נשמה חיה יחידה נתבטלו מן המדרגה.

פרק יד

יד. ועם זה תבין מה שלפעמים אומר הזהר, שבעלית המלכות לבינה נחלקו חמש אותיות של השם אלקים, באופן אשר שתי אותיות **מ"י** נשארו במדרגה, ושלש אותיות **אל"ה** יצאו ונתבטלו מן המדרגה (כמו שנתבאר בהקדמת ספר הזהר דף כ' בהסולם דבור המתחיל צייר). ולפעמים אומר הזהר להיפך, שבעלות המלכות לבינה נשארו שתי אותיות **א"ל** במדרגה, ושלש אותיות **הי"מ** נתבטלו וירדו מהמדרגה (כמו שנתבאר בזהר בראשית א' אות נ"ט).

והענין הוא, כי חמש אותיות אלקים הוא סוד חמש ספירות כח"ב תו"מ, או חמש אורות נרנח"י. ובעלית המלכות לבינה, הנה מבחינת הכלים נשארו כתר וחכמה במדרגה, שהם שתי אותיות **א"ל**. ושלש אותיות **הי"ם** ירדו מן המדרגה. ומבחינת האורות הוא להיפך, ששתי האותיות התחתונות **מ"י**, הרומזות על שני אורות התחתונים, נפש רוח, הם שנשארו במדרגה, ושלש האותיות העליונות **אל"ה**, הרומזות על יחידה חיה נשמה, הן שיצאו ונתבטלו מן המדרגה.

לפיכך, בהקדמת ספר הזהר מדבר הזהר מחמש אורות נרנח"י המרומזים בחמש אותיות 'אלקים', על כן אומר אשר **מ"י** נשארו **ואל"ה** יצאו מן המדרגה. ובזהר בראשית א' מדבר מחמש כלים כח"ב תו"מ המרומזים בחמש אותיות 'אלקים', ועל כן אומר להיפך, אשר **אל** נשאר במדרגה, ושלש אותיות **הי"ם** יצאו מן המדרגה. וצריכים לזכור דברים אלו, ולהתבונן בכל מקום אם המדובר הוא באורות או בכלים, ועם זה יתישבו הרבה סתירות מדומות.

פרק טו

עלית המלכות לבינה

טו. ויש להבין מאד ענין המתקת המלכות בבינה, שהיא שורש כל החכמה. כי מלכות הוא סוד מדת הדין שאין העולם יכול להתקיים בו, ועל כן העלה אותה המאציל לספירת הבינה, שהיא מדת הרחמים. שעל זה רמזו זכרונם לברכה: בתחילה עלה במחשבה לברוא העולם במדת הדין, דהיינו במלכות בלבד, שהיא מדת הדין, ראה שאין העולם מתקיים, הקדים מדת הרחמים ושתפה למדת הדין (בראשית רבה סוף פרשה י"ב); שעל ידי עליתה של המלכות לבינה, מקבלת המלכות צורת הבינה, שהיא מדת הרחמים, ואז מנהגת המלכות את העולם במדת הרחמים.

וענין זה של עלית המלכות לבינה, נעשה בכל מדרגה ומדרגה, מראש עולם האצילות עד סוף עולם העשיה, כי אין לך מדרגה שלא תהיינה בה עשר ספירות, כח"ב חג"ת נהי"מ, והמלכות שבכל מדרגה עלתה לבינה שבאותה מדרגה ונמתקה שם.

פרק טז

התחלקות כל מדרגה לשני חצאים

טז. ונודע שהמלכות מסיימת כל ספירה וכל מדרגה, שפירושו, שהמלכות מעכבת את האור שבמדרגה שלא יתפשט בתוכה, שהוא מכח הצמצום שנעשה עליה שלא תקבל האור העליון. ועל כן, אין האור של המדרגה נמשך אלא עד המלכות, וכשמגיע אל המסך שבמלכות הוא מסתיים, ואז נעשה על המסך שבמלכות זווג דהכאה עם האור (כמו שנתבאר בפתיחה לחכמת הקבלה אות י"ד עיין שם היטב).

ולפיכך, כיון שהמלכות של המדרגה עלתה אל הבינה שבאותה המדרגה, נמצא שהמלכות סיימה את האור במקום שעלתה, דהיינו באמצע הבינה; וחצי הבינה ותפארת ומלכות הנמצאים מתחת המלכות המסיימת, יצאו ממדרגתם, ונעשו למדרגה שניה מתחת המלכות. באפן שמחמת עלית המלכות לבינה נחצתה כל מדרגה לשנים, אשר כתר וחכמה וחצי בינה שממעל המלכות נשארו במדרגה, וחצי בינה ותפארת (הכולל חג"ת נה"י) ומלכות יצאו מן המדרגה ונעשו למדרגה שמתחתיה. וסיום זה שעשתה המלכות באמצע הבינה, נקרא '**פרסא**'. וזכור זה.

פרק יז

יז. בכל מדרגה צריך שיהיו בה חמש אורות, הנקראים: יחידה, חיה, נשמה, רוח, ונפש, המלובשים בחמשה כלים, הנקראים: כתר, חכמה, בינה, תפארת (הכולל חג"ת נה"י) ומלכות. ומתוך שמחמת עלית המלכות לבינה לא נשארו במדרגה אלא שני כלים שלמים, כתר וחכמה; ושלשה כלים – בינה ותפארת ומלכות – חסרים בה, על כן לא נשאר בה מן האורות אלא שני אורות, נפש רוח, המתלבשים בשני הכלים כתר וחכמה; ושלשה האורות, נשמה חיה יחידה, חסרים בה, כי אין להם כלים להתלבש בהם.

ונמצא שהמדרגה נחסרה משלש ספירות ראשונות, כי מחמת עלית המלכות לבינה, נבקעה המדרגה לשני חצאים, שחציה נשאר במדרגה, שהוא: כתר וחכמה דכלים, ונפש רוח דאורות; וחציה יצא מן המדרגה, שהוא: בינה ותפארת ומלכות דכלים, ונשמה חיה יחידה דאורות.

ולפיכך, נרמזה עֲלִיָּה זו של המלכות לבינה בסוד הי' שנכנסה ל**אור** המדרגה, והאור נעשה ל**אויר**, כי מחמת עלית המלכות לבינה, אבדה המדרגה את **אור** שלש ספירות ראשונות שלה, ונשארה בקומת רוח נפש, המכונה **אויר** (כמו שנבאר ב{זוהר {בראשית א' {אות ל"ב} בהסולם דבור המתחיל בקע, עיין שם).
וענין זה מרומז גם כן בחמש אותיות של השם **אלקים**, שנחלקו לשני חצאים, **מי אלה**; אשר שתי אותיות **מ"י** רומזות על שני אורות, רוח נפש, המלובשים בשני הכלים, כתר חכמה, שנשארו במדרגה. ושלש אותיות **אל"ה** רומזות על שלשה הכלים, בינה ותפארת ומלכות, שיצאו מן המדרגה (כנזכר לעיל אות י"ד).

פרק יח

ירידת המלכות מבינה למקומה

יח. אמנם על ידי עלית מיין נוקבין מתורה ותפלה של התחתונים, נמשכת הארה עליונה, מחכמה ובינה דא"ק, המוציאה בכל המדרגות את המלכות מן הבינה, ומורידה למקומה (כמו שנבאר ב{זוהר {ויקהל {אות קל"א} דף מ"א דבור המתחיל והארה עיין שם), אשר אז, אלו שלשה הכלים, בינה תפארת ומלכות, שיצאו מקודם לכן מהמדרגה, מחמת כניסת הי', שהיא המלכות, ל**אור** של המדרגה, וסיימה המדרגה תחת החכמה, והאור נעשה ל**אויר**; הנה עתה, אחר שירדה המלכות משם, והי' יצאה מ'**אויר**', חוזרים הכלים למדרגתם, ושוב יש חמשה כלים כח"ב תו"מ במדרגה. וכיון שיש חמשה כלים, חוזרים ומתלבשים בהם כל חמש האורות: יחידה, חיה, נשמה, רוח, נפש, וחזר ה'**אויר**' להיות '**אור**', כי חזרה קומת שלש ראשונות למדרגה, הנקראים **אור**.

פרק יט

זמן קטנות וזמן גדלות

יט. והנה נתבאר, שמסבת עלית המלכות לבינה, נעשו שני זמנים בכל מדרגה: זמן קטנות וזמן גדלות, כי עם עלית המלכות לבינה, היא מסיימת שם המדרגה תחת החכמה, ובינה ותפארת ומלכות של המדרגה יוצאים מן המדרגה ובאים למדרגה שמתחתיה, ועל כן לא נשארו במדרגה אלא כתר חכמה דכלים ורוח נפש דאורות, וחסרה משלש ראשונות, וזה הוא זמן קטנות (כנזכר לעיל באות י"ז).
ואחר שהתחתונים מעלים מיין נוקבין וממשיכים הארה מחכמה בינה דא"ק, המוציאה את המלכות מבינה, אז שלשה הכלים, בינה ותפארת ומלכות, שנפלו למדרגה

שמתחתיה, חוזרים ועולים משם למדרגתם כבתחילה. וכיון שכבר יש חמשה כלים כח"ב תו"מ במדרגה, חוזרים ומתלבשים בהם חמש אורות, נפש רוח נשמה חיה יחידה (כנזכר לעיל אות י"ח), וזהו זמן הגדלות של המדרגה (וכבר הרחבנו אלו הדברים בהקדמת ספר הזהר {אות יג} דף כ' בהסולם בדבור המתחיל צייר. וטוב שתעיין שם). והנה נתבאר, שמחמת נפילת בינה ותפארת ומלכות של המדרגה למדרגה שמתחתיה, נמצאת המדרגה בקטנות, דהיינו בחסרון שלש ראשונות, ועל ידי חזרת בינה ותפארת ומלכות למדרגה, נמצאת המדרגה בגדלות, דהיינו במילוי שלש ראשונות.

פרק כ

איך התחתון עולה אל העליון שלו

כ. ובדבר הזה של עלית המלכות לבינה, הוכן הקשר והאפשרות להעלות כל תחתון לעליון שלו. כי יש כלל, שהעליון היורד לתחתון נעשה כמוהו, וכן התחתון העולה לעליון נעשה כמוהו. ולפיכך, במצב הקטנות של המדרגה, דהיינו בעת שעלית המלכות המסיימת לבינה, הוציאה את בינה ותפארת ומלכות מן המדרגה אל המדרגה שמתחתיה, נעשו אז בינה ותפארת ומלכות הללו למדרגה אחת עם המדרגה שמתחתיה, כי העליון היורד לתחתון נעשה כמוהו.

ולפיכך, במצב הגדלות של המדרגה, דהיינו בעת שהמלכות חוזרת ויוצאת מן הבינה ובאה למקומה, ובינה ותפארת ומלכות שנפלו מן הבינה חוזרות למדרגתן, הרי הן לוקחות עמהן גם את המדרגה התחתונה שהיו שורות בה בעת נפילתן. כי משום שכבר נעשו למדרגה אחת עם התחתונה בזמן נפילתן, ונתדבקו עמה כאחד, הנה הן לוקחות אותה עמהן גם בזמן חזרתן אל המדרגה, ומעלים את המדרגה התחתונה למדרגה העליונה. ולפי הכלל, שהתחתון העולה למקום העליון נעשה כמוהו, נמצאת עתה המדרגה התחתונה שמקבלת כל האורות והמוחין הנמצאים במדרגה העליונה.

והנה נתבאר איך עלית המלכות לבינה גרמה קשר בין המדרגות, שכל מדרגה תוכל לעלות למדרגה העליונה ממנה. ולא עוד אלא אפילו המדרגה היותר תחתונה תוכל לעלות לרום המעלות, על ידי הקשר הזה שנעשה על ידי נפילת בינה ותפארת ומלכות מכל מדרגה למדרגה שמתחתיה (כמו שנבאר בהסולם {זוהר {ויקהל {אות קלא} דף מ"א דבור המתחיל וזה אמרו. עיין שם).

פרק כא

קטנות וגדלות דישסו"ת וזו"ן

כא. ואחר שנתבאר ענין עלית המלכות לבינה בדרך הקף, דהיינו הנוהג בכל מדרגה ומדרגה מארבע עולמות אבי"ע, אבאר עתה אותם הדברים בפרטות. ונקח לדוגמא, שתי המדרגות הנקראות ישסו"ת (=ישראל סבא ותבונה) וזו"ן (=זעיר ונוקבא) שבעולם האצילות. אשר בסבת עלית המלכות דישסו"ת לבינה דישסו"ת במצב הקטנות, יצאו שלש הספירות בינה ותפארת ומלכות דישסו"ת, ונפלו למדרגה שמתחת ישסו"ת, שהיא זו"ן, ובינה ותפארת ומלכות אלו נתדבקו במדרגת זו"ן בזמן נפילתן. ולפיכך, כשהגיע זמן הגדלות, שהמלכות חזרה ויצאה מבינה דישסו"ת למקומה, שעל ידי זה חזרו ועלו בינה ותפארת ומלכות דישסו"ת מנפילתן ובאו למדרגת ישסו"ת, הנה העלו עמהן גם את זו"ן, מחמת שהיו דבוקים בהם בזמן הקטנות בעת נפילתן. ונמצא שגם זו"ן עלו ונעשו למדרגת ישסו"ת, ומקבלים גם כן אותם ההארות והמוחין הראוים למדרגת ישסו"ת.

פרק כב

לולא עלית המלכות לבינה לא היו זו"ן ראוים למוחין

כב. ויש לדעת כאן, שזו"ן מבחינתם עצמם אינם ראוים לקבל מוחין כלל, משום שמקורם של זו"ן הוא מבחינת למטה מטבור דא"ק (עיין לעיל אות י"ז [ח']), ששם שולטת המלכות דמדת הדין, שכח הצמצום רוכב עליה ואינה ראויה לקבל האור העליון. אבל עתה, שבינה ותפארת ומלכות דישסו"ת העלו את זו"ן למדרגת ישסו"ת, נעשו זו"ן כמדרגת ישסו"ת, ויכולים לקבל האור העליון כמוהם.

פרק כג

כג. עתה תבין היטב, מה שאמרו חז"ל (בראשית רבה סוף פרשה י"ב) "בתחילה עלה במחשבה לברוא העולם במדת הדין", דהיינו במלכות דצמצום ראשון, שהיא מדת הדין. ו"העולם" יש לפרשו על זו"ן דאצילות המכונים 'עולם'. וכן יש לפרשו על העולם הזה, המקבל מזו"ן דאצילות, כי כל המקובל לזו"ן דאצילות, אפשר שיקובל לבני אדם שבעולם הזה, וכל שאינו מקובל לזו"ן, אינו מקובל לבני העולם הזה, כי למעלה ממדרגת זו"ן אין אנו יכולים לקבל. ולפיכך, כיון ששורש הזו"ן הוא מלמטה מטבור דא"ק, ששם שולטת המלכות דמדת הדין, אין הם יכולים לקבל האור העליון ולהתקיים, מחמת הצמצום שבמלכות הרוכב עליהם, ומכל שכן העולם הזה שלא יהיה יכול להתקיים.

וזה שאמרו: "ראה שאין העולם מתקיים, הקדים מדת הרחמים ושתפה למדת הדין", דהיינו שהעלה המלכות דכל מדרגה, שהיא מדת הדין, אל הבינה של המדרגה, שהיא מדת הרחמים. ונמצא שהמלכות דישסו"ת עלתה לבינה דישסו"ת, שעל ידי זה נפלו בינה ותפארת ומלכות דישסו"ת למדרגה שמתחתיה, שהיא זו"ן, ונתדבקו עמהם. ומשום זה, בזמן הגדלות דישסו"ת, שהמלכות חזרה וירדה מבינה דישסו"ת למקומה, ושלושת הכלים בינה ותפארת ומלכות דישסו"ת חזרו למקומם לישסו"ת, כבתחילה, הנה אז לקחו עמהם גם את זו"ן הדבוקים בהם, והעלו אותם אל מדרגת ישסו"ת. ונעשו זו"ן כמדרגת ישסו"ת, דהיינו שנעשו ראויים לקבל האור העליון כמו ישסו"ת (כנזכר לעיל אות כ"א), ועל כן מקבלים האור העליון דישסו"ת ומשפיעים לעולם הזה, ועתה יכול העולם להתקיים. אבל לולא השיתוף של מדת הדין במדת הרחמים, דהיינו אם לא עלתה המלכות דישסו"ת לבינה דישסו"ת, אז לא היו נופלים בינה ותפארת ומלכות דישסו"ת לזו"ן, ולא היתה שום מציאות שזו"ן יעלו לישסו"ת, ואז לא היו יכולים לקבל האור העליון בשביל העולם, והעולם לא היה יכול להתקיים. והנה נתבאר ענין עלית המלכות לבינה.

פרק כד

ענין תקון קוין

כד. הנה בשלשה הפרצופין הראשונים דא"ק, הנקראים: גלגלתא ע"ב ס"ג דא"ק, היו הספירות זו תחת זו בקו אחד. אלא שבעולם הנקודים המלביש מטבור ולמטה דא"ק, נעשה תקון קוין בשלש ראשונות שלהן, ולא בשבע ספירות תחתונות. ובעולם האצילות נתתקן תקון קוין גם בשבע ספירות תחתונות.

פרק כה

שתי בחינות בתקון קוין

כה. וטעם הדברים הוא, כי תקון הקוין שנעשה בעשר ספירות, נמשך מעלית המלכות לבינה, שנעשתה נוקבא לחכמה, ומכח זה נעשו שני צדדים בעשר הספירות. כי המלכות שנתערבה בכל ספירה וספירה, נעשתה לצד שמאל של הספירה, ועצם הספירה נבחן לקו ימין שבספירה, וקו השמאל היה פוגם את קו הימין. אז נזדווג אור העליון על המסך של הדינין שבמלכות זו, וקומת החסדים שיצאה בזווג דהכאה של האור העליון על המסך של אותה המלכות, נעשתה לקו אמצעי, המיחד ומשוה שני הקוין זה לזה. כי

לולא הדינין שבמלכות, לא היה זווג דהכאה, ולא היו החסדים המרובים, על כן נעשתה המלכות שהיא שמאל, חשובה כמו עצם הספירה, שהיא ימין.
ונודע שתחלת התקון של עלית מלכות לבינה, נעשה בעולם הנקודים שיצא אחר פרצוף ס"ג דא"ק, לפיכך מתחיל גם תקון שלשה קוין מעולם הנקודים, כי זה תלוי בזה. מה שאין כן בשלשה הפרצופין הראשונים, גלגלתא ע"ב ס"ג, שקדמו לעולם הנקודים, שבהם עוד לא נתתקן ענין עלית המלכות לבינה, על כן לא היו בהם שלשה קוין, אלא קו אחד בלבד.

פרק כו

כו. וכל זה יתכן רק בשלש ראשונות דעולם הנקודים, שהם בחינת שלש ראשונות דבינה, שהחסדים שלהן הם שלש ראשונות, להיותן אור חסדים מעצם מהותן, כי הן אינן מקבלות אור חכמה לעולם (כמו שנתבאר בהקדמת ספר הזהר דף ו' במראות הסולם דבור המתחיל והוא מטעם), ולפיכך מספיקה קומת החסדים שיצאה על המסך דמלכות ליחד שני הקוין ימין ושמאל זה בזה, ולהחזיר שלש ראשונות אל הספירות. מה שאין כן בשבע ספירות תחתונות שבעולם הנקודים, שהן בחינת ז"א, שעיקרו הוא הארת חכמה בחסדים (כמו שנתבאר בתלמוד עשר ספירות חלק א' פ"א אות נ'), הרי הן צריכות לחכמה. וכיון שהמלכות מעורבת בכל הספירות, אין הן יכולות לקבל חכמה, ועל כן הן נמצאות בחסרון ובפגם כל עוד שהחכמה אינה מאירה בהן.
ולפיכך, אין קומת החסדים שיצאה על מסך דמלכות מועילה להן כלל להשוות את שני הקוין ימין ושמאל זה לזה, שהרי דינין שבשמאל, שהם הדינין של המלכות שעלתה לבינה, פוגמים את קו הימין, ומרחיקים ממנו אור השלש ראשונות. הרי שתקון קוין דשלש ראשונות, אינו מועיל כלום לתקן את שני הקוין ימין ושמאל שבו"ק, כי הו"ק שבכל הספירות הוא מהתכללות ז"א שמה, שכל זמן שאין לו הארת חכמה נמצא בחסרון ובפגם.

פרק כז

תקון קוין בשבע תחתונות ובישסו"ת

כז. ולפיכך, תקון הראשון שצריכים לשבע ספירות תחתונות, הוא להוריד תחילה הדינין שבמלכות שנתערבה בספירות, דהיינו פשוט להמשיך הארה מחכמה [ו]בינה דא"ק, המורידה את המלכות מן הבינה, ומחזירה למקומה (כנזכר לעיל אות י"ח), שאז חוזרים שלשה הכלים בינה ותפארת ומלכות אל הספירה, ונעשים קו שמאל, וכתר וחכמה

שנשארו נעשו לקו ימין. וכיון שהמדרגה נשלמה בחמשה כלים כח"ב תו"מ, חוזרים לה כל חמש אורות נרנח"י (כמו שנתבאר שם), וחזר אור החכמה אל המדרגה. ואז יכול הקו האמצעי ליחד שני הקוין זה בזה, ולהשלים המדרגה בכל תקוניה.

פרק כח

כח. והתקון השני, הוא לחזק את הפרסא (הנזכרת לעיל באות ט"ז עיין שם), שהיא כח הסיום של המלכות שעלתה לבינה, באופן שלא תתבטל לעולם. ואפילו בעת שהמלכות יורדת מן הבינה, נשאר כח הסיום שלה במקום בינה. ובינה ותפארת ומלכות המתחברים למדרגה, צריכים לעלות למעלה מן הפרסא, ושם מתחברים אל המדרגה. אבל בהיותם נמצאים למטה תחת הפרסא, אין הם יכולים להתחבר אל המדרגה, אף על פי שכבר ירדה משם המלכות, מפני שכח הסיום שלה נשאר גם אחר ירידתה משם.

פרק כט

כט. וכשבינה ותפארת ומלכות עולים למעלה מן הפרסא ומתחברים אל המדרגה, אינם נעשים מדרגה אחת ממש עם שני הכלים כתר וחכמה. כי נשאר הפרש בין שני הכלים כתר וחכמה, שלא נפגמו מעולם, כי לא יצאו ממדרגתם, לבין שלשה הכלים בינה ותפארת ומלכות, שיצאו ממדרגתם ונפגמו בעת קטנות, ועתה חזרו. וההפרש הזה עושה אותם לשני קוין, ימין ושמאל; שכתר וחכמה של המדרגה נעשו לקו ימין, ובינה ותפארת ומלכות של המדרגה נעשו לקו שמאל (כמו שנתבאר ויקהל אות ק"ל דבור המתחיל וזה).

פרק ל

ל. והפרש זה, וימין ושמאל אלו, אין הפירוש חס וחלילה במקום, כי הרוחני הוא למעלה ממקום ולמעלה מזמן. אלא, 'הפרש' פירושו שאינם רוצים להתחבר זה עם זה. ו'ימין' פירושו אור החסדים. ו'שמאל' פירושו אור החכמה.
והענין הוא, כי כתר וחכמה של המדרגה, הנשארים בה בעת קטנות עם אור החסדים, הם מסתפקים באור החסדים הזה גם בעת גדלות, דהיינו גם אחר שירדה המלכות מבינה, משום שאור זה לא נפגם, כנזכר לעיל; ואינם רוצים לקבל אור החכמה ושלש ראשונות שחזרו אל המדרגה זה עתה, עם חזרת בינה ותפארת ומלכות אל המדרגה (המובא לעיל באות י"ח), ועל כן נבחנים הכתר והחכמה לקו ימין, דהיינו לאור חסדים. ובינה ותפארת

ומלכות אלו, שבחזרתם למדרגה הביאו אור החכמה ושלש ראשונות למדרגה, אינם רוצים להתחבר עם כתר וחכמה, מפני שהם מחזיקים באור החסדים שהיה להם בזמן הקטנות, ובינה ותפארת ומלכות מחשיבים יותר אור החכמה שהגיע עתה אל המדרגה, ועל כן נבחנים לקו שמאל, מפני שמחזיקים באור החכמה.

פרק לא

לא. וההפרש הזה שבין קו ימין לקו שמאל, נבחן גם כן למחלוקת של הימין והשמאל (כמו שנתבאר בבראשית א' דף נ"ז דבור המתחיל וזה. ובאדרא רבא אות רי"ד). כי קו ימין המחזיק בחסדים רוצה לבטל אור החכמה שבקו שמאל, ולהשליט אור החסדים בלבד. וקו שמאל המחזיק באור החכמה, רוצה לבטל אור החסדים שבקו ימין, ולהשליט אור החכמה. ומסבת המחלוקת הזו שניהם אינם מאירים, כי אור החסדים שבקו ימין חסר מאור החכמה, והוא כגוף בלי ראש. ואור החכמה שבקו שמאל הוא חשך לגמרי, מפני שאין אור החכמה יכול להאיר בלי חסדים (כמו שנתבאר בבראשית א' דף מ"ז דבור המתחיל נפק).

פרק לב

לב. ואין תקון למחלוקת הזו אלא על ידי הקו האמצעי, הנעשה על ידי התחתון העולה שם למ"ן, בסוד הקו האמצעי. שנעשה זווג מהאור העליון על המסך של התחתון, המכונה **מסך דחירק**, ויוצאת עליו קומת החסדים, שהוא סוד הקו האמצעי. שמצד אחד ממעט המסך הזה את שלש ראשונות דקו שמאל, ומצד שני הוא מרבה את אור החסדים, ובשני אלו הוא מכריח את הקו השמאלי להתיחד עם הקו הימני.
ובזה נמצא אור ו"ק דחכמה של קו השמאל, מתלבש בחסדים שבקו ימין, שעתה הוא יכול להאיר, ונשלם קו השמאל. וכן אור החסדים שבקו ימין מתיחד עם החכמה שבקו שמאל, ונמצא משיג בזה את אור שלש ראשונות, ונשלם קו הימין.
והנך רואה, איך הקו האמצעי משלים שני הקוין, ימין ושמאל. והנה נתבאר תקון שלשה קוין בדרך כלל, שנתתקן בשבע ספירות תחתונות.

פרק לג

יציאת שלשה קוין בישסו"ת

לג. ועתה נבאר סדר יציאת שלשה קוין במדרגה אחת בדרך פרט, וממנה תקיש לכל המדרגות. דהיינו למשל במדרגת ישסו"ת, שהיא בחינת שבע ספירות תחתונות דבינה.

כי שלש ראשונות דבינה דאריך אנפין נתתקנו באבא ואמא עלאין, ושבע תחתונות דבינה דאריך אנפין נתקנו בישסו"ת.
והנה תחילה יצא קו ימין דישסו"ת, שהוא כתר וחכמה דישסו"ת. והוא נתתקן בעת עלית המלכות דישסו"ת לבינה דישסו"ת, וסיימה מדרגת ישסו"ת תחת החכמה. ובינה ותפארת ומלכות דישסו"ת נפלו למטה למדרגת ז"א (כנזכר לעיל אות כ"א). ואלו שני הכלים כתר וחכמה, שנשארו במדרגת ישסו"ת, נעשו לקו ימין, כנזכר לעיל. וכיון שאין שם רק שני כלים כו"ח, אין בהם רק שני אורות נפש רוח, וחסרים משלש ראשונות (כנזכר לעיל אות כ"ו עיין שם).

פרק לד

לד. ואחר כך יצא הקו השמאלי, שהוא שלשה הכלים, בינה ותפארת ומלכות דישסו"ת, אחר שחזרו ועלו מנפילתם. והוא נתתקן על ידי הארת חכמה ובינה דא"ק, המוציאה את המלכות המסיימת מן הבינה דישסו"ת, ומחזירה למקומה, שאז חוזרים ועולים בינה ותפארת ומלכות דישסו"ת למדרגתם (כנזכר לעיל אות כ"א). וכיון שנשלמו חמשה כלים בפרצוף, נתלבשו בהם כל הנרנח"י, ואז הם נעשים לקו שמאל דישסו"ת (כנזכר לעיל אות כ"ט).
ועם יציאת הקו השמאלי נעשית מחלוקת בין ימין לשמאל, שהימין רוצה לבטל את השמאל ולשלוט לבדו, וכן השמאל רוצה לבטל את הימין ולשלוט לבדו (כנזכר לעיל אות ל"א), ומשום זה שניהם אינם יכולים להאיר, כל עוד שלא נתקן הקו האמצעי המיחד אותם.

פרק לה

לה. ואחר כך יוצא הקו האמצעי. והוא יוצא על ידי המסך של המדרגה התחתונה מישסו"ת, שעלתה למ"ן לישסו"ת (כנזכר לעיל אות ל"ב), שהיא ז"א, שהוא עלה לישסו"ת ביחד עם שלשת הכלים בינה ותפארת ומלכות, בעת שחזרו ועלו למדרגתם (כנזכר לעיל אות כ"א). שקומת האור היוצא על המסך הזה מיחד הימין והשמאל שבישסו"ת לאחד, אלא שהימין יאיר ממעלה למטה, והשמאל יאיר ממטה למעלה, ואז מתלבשת החכמה בלבוש החסדים ויכולה להאיר, והחסדים נכללים בהארת החכמה ונשלמים בשלש ראשונות.

והנך מוצא, שמטרם ביאת הקו האמצעי, היו הקו הימני והקו השמאלי במחלוקת זה עם זה, והיו רוצים לבטל זה את זה. שהקו הימני, בהיותו שורש המדרגה ובלתי נפגם, רוצה לבטל את שליטת השמאל ולהכניעו, כיחס השורש אל הענף שלו. והקו השמאלי בהיותו מחזיק באור החכמה, שהוא גדול מאור החסדים שבקו ימין (כנזכר לעיל אות ל'), על כן כחו גדול לבטל את אור החסדים שבקו ימין. ומשום זה שניהם לא היו יכולים להאיר, כי החכמה אינה יכולה להאיר בלי לבוש מן החסדים, והחסדים בלי הארת חכמה, הם ו"ק בלי ראש.

פרק לו

לו. והטעם שהחכמה אינה יכולה להאיר בלי אור החסדים הוא, כי המדובר הוא בישסו"ת, שהוא שבע ספירות תחתונות דבינה, שהם חג"ת נהי"מ דבינה. ואלו חג"ת נהי"מ דבינה אינם בחינת בינה עצמה, אלא מהתכללות ז"א בבינה. כי כל עשר הספירות נכללות זו מזו, ויש בכל ספירה עשר ספירות, למשל ספירת הבינה נכללת מכל עשר ספירות כח"ב תו"מ, ובינה שבה היא בחינתה עצמה, וכתר וחכמה שבה היא מכתר וחכמה שנכללו בה. ותפארת ומלכות, שהם חג"ת נהי"מ שלה, הם מהתכללות זו"ן שבה.

ונודע שספירת ז"א ממקורה בעשר ספירות דאור ישר, הוא אור החסדים בעיקר, אלא שאור החכמה מאיר בחסדים שלו (כמו שנתבאר בתלמוד עשר הספירות חלק א' פרק א' אות נ', עיין שם). ולפיכך, אי אפשר בכל שבע ספירות תחתונות, שתאיר החכמה בלי חסדים, כי חסר בהם עיקר העצם והנושא של הארת החכמה, דהיינו החסדים, שהם עיקר עצמותו של ז"א דעשר ספירות דאור ישר, שהוא שורש כל שבע ספירות תחתונות הכלולות בכל המדרגות. ומכאן הכלל, שרק באור שלש ספירות ראשונות יכולה החכמה להאיר בלי חסדים. אבל בשבע ספירות תחתונות שבכל מקום, שהם הם בחינת ז"א, אי אפשר שתאיר החכמה בלי חסדים, כי החסדים הם עיקר מהותם. ועל כן אם החכמה חסרה מחסדים, היא חושך ולא אור.

פרק לז

לז. אבל משום גבהה של החכמה שהשמאל אוחז בה, אין קו השמאל נכנע בשום פנים להתיחד עם החסדים שבקו הימין. ולא עוד, אלא שלוחם עמו ורוצה לבטלו, כאמור.

ואינו נכנע אל הימין, זולת על ידי שני כחות העולים מהקו האמצעי, שפועלים עליו ומכניעים אותו:

א. הוא המסך דבחינה א' שבקו האמצעי, שהוא ז"א. שהמסך הזה ממעט את קומת החכמה שבקו שמאל, מבחינת שלש ראשונות דחכמה לקומת ו"ק דחכמה, דהיינו שלא תתפשט החכמה להאיר ממעלה למטה, אלא תאיר בבחינת מלמטה למעלה, שהארה זו נבחנת לו"ק דחכמה בלבד.

ב. הוא הזווג של האור העליון הנעשה על מסך זה דבחינה א', הממשיך קומת אור החסדים.

ואז, מאחר שמצד אחד ירדה קומת החכמה שבשמאל לו"ק דחכמה, שהוא מכח המסך; ומצד שני נתרבו החסדים על הקו השמאלי משני צדדים – מצד קו הימין, ומצד הזווג של האור העליון על המסך שבקו האמצעי – הנה אז נכנע קו השמאל ומתיחד עם החסדים שבקו ימין ושבקו האמצעי (ועיין בזהר אמור אות קצ"ז בהסולם). אמנם, כל זמן שהמסך שבקו האמצעי אינו ממעט קומת שלש ראשונות דחכמה, אין שום כח בעולם שיוכל ליחד אותו עם קו הימין (ועיין בראשית א' דף ס' דבור המתחיל מחלוקת).

פרק לח

לח. ויש לדעת ששני כחות פועלים במסך הזה דקו האמצעי, כדי להמעיט קומת שלש ראשונות דחכמה שבקו השמאל.

כי נתבאר לעיל (באות כ"ב) שזו"ן מבחינתם עצמם אינם ראויים לקבל מוחין, משום ששולטת בהם המלכות דמדת הדין, שכח הצמצום רוכב עליה שלא לקבל הארת החכמה. ומלכות זו דמדת הדין אנו מכנים 'מנעולא' (כמו שנתבאר בהקדמת ספר הזהר דף נ"ט בהסולם בדבור המתחיל גו).

אלא אחר כך נשתתפה המלכות במדת הרחמים, דהיינו בבינה, שמבחינת מלכות המשותפת בבינה הם ראויים לקבל מוחין, דהיינו אור החכמה. ומלכות זו המשותפת בבינה, אנו מכנים אותה 'מפתחא' (כנזכר לעיל בהקדמת ספר הזהר דף נ"ז בהסולם בדבור המתחיל ההוא).

לפיכך, גם במסך דז"א, שהוא הקו האמצעי, יש שני כחות הללו, של מנעולא ושל מפתחא. שמתחילה, כשהוא צריך למעט שלש ראשונות דקו שמאל, הוא פועל זה במסך דמנעולא, דהיינו במלכות דמדת הדין, שבכל מקום שהוא מתגלה פורח משם האור העליון (כמו שנתבאר בסולם ויצא י"ג בדבור המתחיל סתרא). אמנם מתוך שהוא רוצה

להשאיר ו"ק דחכמה, הוא מעלים אחר כך את המסך הזה דמנעולא, ופועל עם המסך דמפתחא, שהיא המלכות המשותפת בבינה, ובכחה נשארה על כל פנים הארת ו"ק דחכמה (ועיין כל זה בסולם לך דף י"ג בדבור המתחיל ונתבאר).
והנה נתבאר היטב, איך ז"א עולה ביחד עם בינה ותפארת ומלכות דישסו"ת למדרגת ישסו"ת, ועל ידי המסך שלו הוא מיחד ומשלים שני הקוין דימין ודשמאל שבישסו"ת, ונעשה לקו אמצעי שם. ואלו שלשה הקוין שבישסו"ת נקראים: חכמה בינה דעת דישסו"ת; ששני הקוין ימין ושמאל נקראים 'חכמה' ו'בינה', וז"א, שהוא הקו האמצעי המכריע ביניהם, נקרא 'דעת'.

פרק לט

חולם שורק חירק

לט. ושלשה קוין אלו מכונים גם כן שלש נקודות: חולם, שורק, חירק. שקו ימין הוא סוד נקודת החולם. וקו שמאל הוא סוד נקודת השורק, דהיינו מלאפום, שהוא ו' ובתוכה נקודה. והקו האמצעי, הוא סוד נקודת החירק.
וטעם הדברים: כי נקודות רומזות על הארת החכמה, שהם מחיים ומנענעים את האותיות, שהם הכלים. ולפיכך קו הימין שנתתקן בעת עלית המלכות לבינה, שהוא חסר חכמה (כנזכר לעיל באות ל), רמוז בנקודת החולם שדרכה לעמוד ממעל לאותיות, שזה מורה, שהנקודה שהיא החכמה, אינה מתלבשת בכלים שהם האותיות, אלא נמצאת ממעל לכלים.
וקו השמאל, הנתקן מבינה ותפארת ומלכות אחר שחזרו למדרגתם, שהם מחזיקים באור החכמה (כנזכר לעיל באות ל'), על כן רמוז בנקודת השורק, שהוא ו' שבתוכה נקודה, שזה מורה שהנקודה שהיא חכמה, מלובשת בתוך הכלים המכונים אותיות.
והקו האמצעי, הנתקן ממדרגה שמתחתיה שעלה למדרגה העליונה והכריע והשלים שני הקוין שלה (כנזכר לעיל באות ל"ב ובאות ל"ה), שלולא הקו האמצעי לא היתה החכמה יכולה להאיר (כמו שנתבאר שם), ומתוך שהתקון הזה מגיע ממדרגה שמתחתיה, הוא רמוז בנקודת החירק העומדת מתחת האותיות שהם הכלים, להיותה מדרגה שמתחתיה. ומשום זה אנו מכנים תמיד המסך דקו האמצעי בשם 'מסך דחירק' (ועיין כל זה בסולם בראשית א' אות ט').

פרק מ

קו האמצעי למעלה משני קוין

מ. אכן, יש בחינת קו אמצעי שהוא למעלה משני הקוין, והיינו בשלשה רישין דעתיקא, אשר הרישא דלא אתיידע מכריע ומיחד שני הקוין ימין ושמאל שהם שני רישין, כתרא וחכמה סתימאה דא"א, שהם למטה ממנו (כמו שנתבאר באדרא זוטא דף ט"ו דבור המתחיל ויש פירוש, ובדף כ"ז דבור המתחיל ביאור). אמנם הם נתקנו לבחינת שורש לשלשה קוין, אבל בכל שלשה קוין חוץ מאלו, בא הקו האמצעי מלמטה, כמבואר.

והנך מוצא, שלש בחינות תקון קוין:

א. תקון קוין שבשלשה רישין דעתיקא, אשר הקו האמצעי הוא למעלה משני הקוין כנזכר לעיל.

ב. הוא תקון קוין שבשלש ראשונות, שאף בקו השמאל אין גילוי חכמה (כנזכר לעיל באות כ"ו).

ג. הוא תקון קוין שבשבע ספירות תחתונות, אשר בקו שמאל יש גילוי חכמה (כנזכר לעיל מאות כ"ז עד אות ל"ט).

פרק מא

שלש מיני חכמות שבאצילות

מא. שלש חכמות הן באצילות:

א. היא חכמה שבעשר ספירות דאור ישר, שבפרצופין היא חכמה סתימאה דא"א.

ב. היא שלש ראשונות דבינה, שבפרצופין היא או"א, ונקראת חכמה דימין.

ג. היא שבע תחתונות דבינה, שבפרצופין היא ישסו"ת, ונקראת חכמה דשמאל.

ושתי החכמות הראשונות סתומות הן, ואינן מאירות לתחתונים, ורק החכמה השלישית, דהיינו חכמה דשמאל, היא הנגלית במקום המלכות, והיא המאירה לזו"ן ולתחתונים.

פרק מב

מב. כי כבר ידעת, שא"א הוא חכמה דאצילות, ואו"א הם שלש ראשונות דבינה דאצילות, וישסו"ת הם שבע ספירות תחתונות דבינה דאצילות.

ונודע שאין בראש דא"א, רק שתי ספירות: כתר וחכמה, הנקראים 'כתרא' ו'חכמה סתימאה'. והבינה שלו יצאה מראשו ונעשתה לבחינת גוף בלי ראש, דהיינו מחמת המלכות המסיימת שעלתה וסיימה הראש תחת החכמה שלו, שמשום זה, כבר נמצאים

בינה ותפארת ומלכות תחת מלכות המסיימת שבראש (כנזכר לעיל באות ל"ג), ועל כן נעשית לבחינת גוף. ובינה ותפארת ומלכות אלו נקראים כולם על שם בחינה עליונה שבהם, שהיא בינה. וכיון שיצאה מראש לבחינת גוף בלי ראש, כבר אינה ראויה לקבל חכמה עד שתחזור לראש דא"א.

פרק מג

מג. ובינה זו נחלקה לשתי בחינות, שלש ראשונות ושבע תחתונות. והוא מטעם, כי הפגם של חסרון חכמה שנעשה בה עם יציאתה מראש א"א, אינו נוגע כלום בשלש ראשונות דבינה, להיותן תמיד בסוד הכתוב "כי חפץ חסד הוא" [מיכה ז, יח], שהבינה חפצה רק באור החסדים ולא באור החכמה. ואפילו בהיותה בראש א"א לא היו שלש ראשונות שלה מקבלות חכמה, אלא חסדים בלבד. וזה נמשך לה מבינה דאור ישר, שכל עצמותה הוא חסדים בלי חכמה (כמו שנתבאר בפתיחה לחכמת הקבלה אות ה').

ועל כן אין שלש ראשונות דבינה נפגמות במשהו מחמת יציאתן מראש, והן נחשבות ממש בכל השלמות כעודן בראש דא"א. ולפיכך נבדלו שלש ראשונות דבינה למדרגה בפני עצמן, ומהן נתתקנו או"א עלאין, המלבישים מפה ולמטה דא"א, הנחשבים תמיד לשלש ראשונות, אף על פי שנמצאים מתחת הראש דא"א.

אבל שבע ספירות תחתונות דבינה, שאינם עצמותה של הבינה, אלא מהתכללות זו"ן בבינה (כנזכר לעיל אות כ"ו), שעיקר מהותו של ז"א הוא הארת חכמה בחסדים (כמו שנתבאר בפתיחה לחכמת הקבלה אות ה'), על כן הן צריכות להארת חכמה, כדי להשפיע לזו"ן. וכיון שבעת יציאתן מראש דא"א אינן ראויות לקבל חכמה בשביל זו"ן, הן נבחנות כפגומות, ומשום זה נבדלו משלש ראשונות דבינה השלמות, ונעשו למדרגה נבדלת בפני עצמה. ומהן נתקנו פרצוף ישסו"ת דאצילות, המלבישים מחזה ולמטה דא"א, שהם בחינת ו"ק בלי ראש, עד שתחזור הבינה לראש דא"א, ואז משיגים שלש ראשונות.

פרק מד

מד. והנך רואה, שעצם החכמה היא בראש דא"א, דהיינו הנקראת 'חכמה סתימאה', משום שחכמה זו המקורית נסתמה בראש א"א, ואינה מאירה לתחתונים, שהם למטה מראש דא"א. ואו"א וישסו"ת הם בינה המקורית דאצילות, המכונה 'קומת ס"ג דמ"ה', שעיקרם חסדים ולא חכמה. וביציאת הבינה מראש דא"א נפגמו רק שבע תחתונות

דבינה, שהן ישסו"ת, שנשארו משום זה בחסרון שלש ראשונות. ואינן נשלמות אלא בחזרת הבינה לראש א"א, שאז מקבלת חכמה בשביל זו"ן. ואז הן נבחנות לחכמה דקו שמאל, שפירושו, שחכמה זו אינה מתגלית אלא בדרך שלשה קוין שיוצאים בישסו"ת, אשר בקו שמאל שבשלשה קוין אלו מתגלית החכמה (כנזכר לעיל אות ל"ד עיין שם). אמנם, אף על פי ששלש ראשונות ושבע תחתונות דבינה, שהם או"א וישסו"ת, חזרו לראש א"א, אין ישסו"ת מקבלים החכמה ישר מחכמה סתימאה שבראש א"א, מפני שכל מדרגה אינה מקבלת אלא מהמדרגה העליונה הסמוכה לה. אלא שאו"א מקבלים החכמה מחכמה סתימאה שבראש א"א, ומשפיעים לישסו"ת.

פרק מה

מה. ואו"א נבחנים לחכמה דימין, מפני שאפילו בהמצאם מתחת הראש, הם שלמים כמו שהיו בראש, והם מיוחדים תמיד עם חכמה סתימאה שבראש א"א. אלא שאינם מקבלים ממנה, להיותם תמיד בסוד "כי חפץ חסד הוא" כנזכר לעיל (ועיין בסולם צו אות קנ"א, ופנחס אות ר"ו).

והנה נתבאר היטב, אשר עצם החכמה היא בראש א"א, אבל היא סתומה, שאינה מאירה כלום למטה מראשו. והארת חכמה סתימאה הנכללת באו"א, אף על פי שאינם מקבלים אותה ממש, נבחנת לחכמה דימין. ובחזרתם לראש נקראים 'חכמה עלאה'. ומה שנבחנים לחכמה, אף על פי שאין מקבלים אותה, הוא מפני שיחודם עם החכמה עושה את החסדים שבאו"א לשלש ראשונות גמורים. והחכמה המאירה בישסו"ת היא חכמה דשמאל, מפני שאינה מאירה בה אלא בקו שמאל. וחכמה זו דשמאל נקראת 'ל"ב נתיבות החכמה' (כמו שנתבאר באדרא זוטא אות ע"ג), והיא החכמה הנגלית לזו"ן ולתחתונים. אבל חכמה דימין, אינה מאירה כלום מבחינת חכמה, אלא חסדים בלבד, שהרי או"א אינם מקבלים החכמה, כנזכר לעיל. ומכל שכן חכמה דאור ישר שבראש דא"א, שאינה מאירה למטה מראשו, כי על כן נקראת 'חכמה סתימאה'. הרי שאין הארת החכמה מתגלית אלא חכמה דשמאל בלבד. אמנם, אין זו חכמה ממש, אלא בינה שמקבלת חכמה בשביל זו"ן.

פרק מו

שלש אותיות מ' ל' צ' שבצלם

מו. המוחין דגדלות, דהיינו אחר שהמלכות חזרה וירדה ממקום בינה למקומה עצמה,

ובינה ותפארת ומלכות חזרו למדרגתם, ונשלמה המדרגה בחמשה כלים כח"ב תו"מ, ובחמשה אורות נרנח"י (כנזכר לעיל אות י"ח), שזה נבחן שהמלכות שהוא סוד י' שנכנסה ל'אור' ועשתו ל'אויר', חזרה ויצאה מן ה'אויר', וחזר ה'אויר' להיות 'אור' (כמו שנתבאר שם) – יש להבחין במוחין אלו שלש מדרגות, המרומזות בשלש אותיות מ' ל' צ', שהוא סוד 'צלם'.

מדרגה א': היא שלש ראשונות דבינה שנתקנו באו"א עלאין, שהם בסוד הכתוב "כי חפץ חסד הוא", ואינם מקבלים חכמה לעולם. ולפיכך נבחן בהם שאין הי' יוצאת מ'אויר' שלהם. כי 'אויר' הוא סוד קומת רוח, שהם חסדים, אשר באו"א נבחנים החסדים האלו לשלש ראשונות ממש, ואין להם ענין להוציא הי' מאויר שלהם. והם הנקראים ס' דצלם, שאות זו רומזת שיש בהם ארבעה מוחין: חכמה, בינה, ימין דדעת, ושמאל דדעת, שכל מוח כלול מעשר ספירות, והם ס' ספירות. ועוד רומזת, שהמוחין סגורים, כמו בטבעת שהיא צורת ס', שלא לקבל חכמה.

פרק מז

מז. מדרגה ב': היא שבע ספירות תחתונות דבינה שנתתקנו בישסו"ת, שהן צריכות חכמה כדי להשפיע לזו"ן (כנזכר לעיל אות מ"ג). שעל כן בעת גדלות, הי' יוצאת מאויר שלהן, ואור החכמה חוזר אליהן כדי להשפיע לזו"ן. אבל גם הן אינן מקבלות חכמה לעצמן, להיותן מן הבינה, וכל הבינה, בין שלש ראשונות ובין שבע תחתונות, היא מאור החסדים.

וכל ההפרש הוא בשבע תחתונות, שהן מקבלות חכמה בשביל להשפיע לזו"ן. ומדרגה זו נקראת ל' דצל"ם. שאות זו רומזת שיש בהן שלשה מוחין: חכמה בינה דעת, שבכל מוח עשר ספירות, והן ל' ספירות. כי הימין דדעת והשמאל דדעת נחשבים כאן לאחד, להיותם בחינת הקו האמצעי ליחד החכמה והבינה.

פרק מח

מח. מדרגה ג': היא זו"ן, שבהם נתגלה החכמה מחזה ולמטה, כי בהם הוא מקום הגילוי של החכמה. ונקראת צ' דצל"ם, על שם תשע ספירות שבזו"ן שכל אחת כלולה מעשר, והן צ'.

והנה נתבארו שלש אותיות מ' ל' צ' בשלשה פרצופין או"א וישסו"ת וזו"ן, בכללות עולם האצילות. אבל כן הוא גם בפרטי פרטות, שאין לך מדרגה שלא תהיה נבחנת בשלש בחינות מל"צ אלו, אשר בכל אחת מהן יש מל"צ.

פרק מט

מט. אמנם מקום גילוי החכמה אינו בז"א, אלא במלכות. ומה שאנו אומרים שמחזה ולמטה דז"א מתגלה החכמה, הוא משום שמחזה ולמטה דז"א נבחן לבחינת מלכות, באופן שאין החכמה מתגלה בתשע ספירות ראשונות, אלא במלכות בלבד. ועל כן נקראת המלכות 'חכמה תתאה' (כמו שנתבאר בסולם בראשית א' דף רע"ו דבור המתחיל ועוד כמה).

פרק נ

שתי בחינות עלית מ"ן

נ. יש שתי בחינות עלית מ"ן דז"א:

א': מתוך ששלש ראשונות דבינה שהוא סוד או"א עלאין, הם תמיד באחורים לחכמה, דהיינו שאינם רוצים לקבל חכמה אלא חסדים, בסוד הכתוב "כי חפץ חסד הוא" כנזכר לעיל. ואין ישסו"ת יכולים לקבל חכמה מא"א, אלא דרך או"א (כנזכר לעיל אות מ"ד). לפיכך אי אפשר שישסו"ת יקבל חכמה דרך או"א, אלא אם כן שז"א עולה למ"ן לישסו"ת, ואז מסירים או"א את האחורים שלהם מן החכמה, והחכמה עוברת דרך או"א אל ישסו"ת. והתעוררות זו נמשכת מבינה דאור ישר, הממשכת הארת חכמה בחסדים בשביל ז"א דאור ישר (כמו שנתבאר בפתיחה לחכמת הקבלה אות ה'). ולפיכך, בכל עת שז"א עולה למ"ן, מתעוררים או"א להמשיך לו חכמה (ועיין להלן אות פ"ג).

פרק נא

נא. בחינה ב' דעלית מ"ן דז"א, הוא כדי ליחד שני קוין ימין ושמאל שבישסו"ת (כנזכר לעיל אות ל"ה). כי כשיוצא קו שמאל דישסו"ת, נעשית מחלוקת בין ימין ושמאל, שמשום זה שניהם אינם מאירים, עד שז"א מיחדם זה בזה, בסוד הקו האמצעי, ואז מאירים שניהם (כמו שנתבאר שם).

פרק נב

תלת נפקי מחד, חד בתלת קיימא

נב. והנה נתבאר שבחינה ב' דעלית מ"ן דז"א לישסו"ת, היא ליחד שני קוין, ימין ושמאל דישסו"ת, שאינם יכולים להאיר זולת על ידי מסך דחירק שבז"א (עיין לעיל אות ל"ט בסוף), שהוא משלים בהם את הקו האמצעי, המכריע שני הקוין דבינה. וזה נבחן שיוצאים שלשה קוין בבינה, הנקראים: חכמה בינה דעת, על ידי המסך דז"א. ויש כלל, שכל השיעור שהתחתון גורם שיאיר בעליון זוכה בו גם התחתון. ולפיכך, כיון שז"א גרם במסך שלו שיצאו שלשה קוין, חכמה בינה דעת, בישסו"ת, זוכה גם ז"א בשלשה קוין, חכמה בינה דעת. וזה שכתוב בזהר (בראשית א' אות שס"ג): תלת נפקי מחד, חד בתלת קיימא, עיין שם.

פרק נג

שורש הנוקבא דז"א, דהיינו המלכות

נג. בעת קטנות דעולם הנקודים, היה לז"א, שהוא חג"ת נה"י דנקודים, ששה כלים: חב"ד חג"ת (כי מצד האורות, שהקטנים גדלים תחילה, נקראים חג"ת נה"י, וחסרים משלש ראשונות; ומצד הכלים, שהעליונים גדלים תחילה, נקראים חב"ד חג"ת, וחסרים מנה"י דכלים [כמו שנתבאר בפתיחה לחכמת הקבלה אות כ"ד עיין שם]). והיה חסר לו נה"י דכלים. והיה זה מחמת עלית המלכות במקום בינה דז"א, שהוא ספירת התפארת. כי חג"ת דז"א הם כח"ב (כנזכר לעיל אות ד'), והיינו בשליש עליון דתפארת במקום החזה. ושני שלישי בינה ותפארת ומלכות, הנקראים בז"א שני שלישי תפארת ונה"י (כמו שנתבאר שם) נפלו ממדרגתו למדרגה שמתחתיה, דהיינו לעולמות בריאה יצירה עשיה, שהם מתחת ז"א דאצילות.

ועל כן לא נשאר בו אלא חב"ד חג"ת דכלים עד נקודת החזה. ונקודת החזה, היא המלכות המסיימת המדרגה במקום הבינה, ומורידה בינה ותפארת ומלכות, הנקראים תנה"י, למדרגה שמתחתיה (כנזכר לעיל באות ט"ז). וזה סוד שזו"ן בקטנות נקראים תמיד 'ו"ק ונקודה', כי ששת הכלים חב"ד חג"ת שבו נקראים 'ו"ק', דהיינו ו' קצוות. ונקודת החזה, שהיא מלכות המסיימת מדרגתו, נקראת 'נקודה' (ומבחינת האורות, שהקטנים גדלים תחילה, הם נקראים חג"ת נה"י, והמלכות המסיימת נקראת 'נקודה תחת היסוד').

פרק נד

נד. ומשום זה כל הכלים שבבי"ע, לקחה המלכות לרשותה, שהיא נקודת החזה. כי נקודה זו הוציאה הכלים דתנה"י דז"א לבי"ע, וכן היא החזירה הכלים ההם למדרגת אצילות, בעת שיצאה הגדלות דנקודים, מטרם שנשברו. כי בשעת הגדלות חזרה וירדה המלכות המסיימת ממקום החזה למקומה, תחת נה"י דכלים דז"א, ואז הכלים דבינה ותו"מ שנפלו לבי"ע, שהם תנה"י, עלו בחזרה לאצילות. וכיון שז"א קנה תשלום תנה"י דכלים יצאו לו ג"ר דאורות (כנ"ל אות י"ט).

ומתוך שאין העדר ברוחני, נבחן גם עתה שהמלכות נשארת במקום החזה דז"א כמקודם לכן, אלא כח הדין והסיום שבה בלבד ירד לנקודה דעולם הזה. ולפיכך אותם הכלים דתנה"י דז"א, שהיו תחת רשותה בעת קטנות ועתה חזרו ונתחברו לז"א, נמצאים מתחברים גם אליה בעת גדלות, אחר שכבר נתחברו והשלימו תנה"י דז"א, והם נעשים לה תשע ספירות תחתונות. כי נקודת החזה, שהיא שורש המלכות הנמצא לה מעת קטנות, נעשה לכתר. ושלשה הכלים נה"י דז"א, נתחלק כל כלי לשלשה שלישים. ושלשה שלישי נצח דז"א נעשו למלכות חכמה חסד נצח. ושלשה שלישי הוד דז"א נעשו למלכות בינה גבורה הוד. ושלשה שלישי היסוד דז"א, נעשו למלכות דעת תפארת יסוד, באופן, שאלו תנה"י דז"א, שעלו בעת גדלות מבי"ע ונתחברו למדרגתו, וגרמו לו שלש ראשונות דאורות, הנה הם מתחברים גם למלכות, ונעשו לה תשע ספירות תחתונות דכלים ותשע ראשונות דאורות.

פרק נה

נה והנך מוצא, ששורש הנוקבא דז"א היא נקודת החזה, שאינה חסרה ממנו אפילו בעת קטנות. והיא נקראת בשם 'כתר המלכות'. ואלו הכלים תנה"י דז"א, שנפלו לבי"ע בעת קטנות, וחוזרים לאצילות בעת גדלות, הם מתחלקים לשני פרצופין, לז"א ולמלכות, כי הם משמשים לתנה"י דכלים בשביל ז"א, ולחב"ד חג"ת נה"י דכלים בשביל המלכות.

פרק נו

מחזה ולמטה דז"א שייך לנוקבא

נו. ומכאן יצא הכלל, שמחזה ולמטה דז"א, דהיינו הכלים תנה"י דז"א, הם בחינת המלכות, הנקראת 'נוקבא הנפרדת דז"א'. כי כל תשע ספירות תחתונות של המלכות נבנות מן תנה"י דז"א אלו, אחר שהן מתחברות אליו בעת גדלות, כמבואר.

וכן מובן היטב מה שאנו אומרים, שבקטנות נמצאים ז"א ומלכות בבחינת ו"ק ונקודה, דהיינו חב"ד חג"ת דכלים ונקודת החזה. וז"א חסר שלש ראשונות דאורות, מחמת חסרון נה"י דכלים, והמלכות חסרה תשע ספירות ראשונות דאורות, מחמת חסרון תשע תחתונות דכלים.

והנה נתבאר היטב שורש הנוקבא דז"א בקטנות וגדלות, שהוא מקטנות וגדלות דעולם הנקודים. ואף על פי שנשברו הכלים דנקודים, עם כל זה חזרו ונתקנו בעולם האצילות בשני הזמנים הללו, דקטנות וגדלות, באופן שגם ז"א ומלכות דאצילות הם 'ו"ק ונקודה' בקטנות, כמו הקטנות דשבע ספירות דנקודים, שאז תנה"י דז"א דאצילות הם נפולים בבי"ע. ונקודה זו היא שורש הנוקבא. ולעת גדלות חוזרים למדרגתם בז"א דאצילות, ומשלימים נה"י דכלים לז"א, ותשע תחתונות דכלים לנוקבא שלו, שהיא המלכות, דהיינו כמבואר בקטנות וגדלות דעולם הנקודים.

ונמצאים תנה"י דז"א אלו שמחזה שלו ולמטה, שהם שורשים לגדלות דנוקבא.

פרק נז

שנים עשר פרצופין שבאצילות

נז. כל מדרגה שיש בה שלש פעמים עשר ספירות, דהיינו עשר ספירות דראש, ועשר ספירות דתוך, ועשר ספירות דסוף (כנזכר לעיל אות ה' ו'), נקרא 'פרצוף'. ונבחן על פי בחינה עליונה שבו; אם הבחינה העליונה היא כתר, נקראים כל שלושים הספירות שבו בשם כתר. ואם בחינה עליונה היא חכמה, נקראים כולם חכמה וכו' על דרך זה. והם חמשה פרצופין, שקומתם נמדדת על פי זווג דהכאה שעל חמש בחינות שבמסך; שזווג דהכאה על מסך דבחינה ד' ממשיך קומת כתר. ומסך דבחינה ג' ממשיך קומת חכמה, ומסך דבחינה שני ממשיך קומת בינה, ומסך דבחינה א' ממשיך קומת ז"א, ומסך דבחינת שורש ממשיך קומת מלכות (כמו שנתבאר בפתיחה לחכמת הקבלה אות כ"א עיין שם).

פרק נח

נח. אמנם באצילות הם שנים עשר פרצופין. שהם: ארבעה פרצופי הכתר, הנקראים: עתיק ונוקבא, אריך ונוקבא. וארבעה פרצופי הבינה, הנקראים או"א עלאין, וישסו"ת. וארבעה פרצופי זו"ן, הנקראים זו"ן הגדולים, וזו"ן הקטנים.

וטעם התחלקותם כך הוא: כי בכל פרצוף ופרצוף שבאצילות, יש בהם שני מיני כלים. א) מכלים שיצאו בעולם האצילות בזווגי הכאה, והם מכונים 'כלים דמ"ה'. ב) מכלים שנשברו בעולם הנקודים, המכונים 'כלים דב"ן', שהם מתתקנים ועולים מבי"ע ומתחברים עם הקומות שיצאו על ידי זווג דהכאה בעולם אצילות הנקרא 'מ"ה'. והכלים דמ"ה הם בחינת דכר, והכלים דב"ן הם בחינת נוקבא. לפיכך יש בכל פרצוף דכר ונוקבא.

פרק נט

נט. וחוץ מזה נחלק כל פרצוף לשלש ראשונות ושבע תחתונות. ונמצא שיש דכר ונוקבא בשלש ראשונות של הפרצוף, ויש דכר ונוקבא בשבע תחתונות של הפרצוף. לפיכך יצאו בכל פרצוף ארבעה פרצופין. ושני פרצופי שלש ראשונות של הכתר נקראים 'עתיק ו'נוקבא', שעתיק הוא מ"ה והנוקבא היא ב"ן. ושני פרצופי שבע תחתונות דכתר, נקראים 'אריך אנפין' ו'נוקבא'. שאריך אנפין הוא מ"ה, והנוקבא היא ב"ן. ושני פרצופי שלש ראשונות דבינה נקראים 'או"א עלאין'. ושני פרצופי שבע תחתונות דבינה נקראים ישסו"ת. ושני פרצופי שלש ראשונות דזו"ן נקראים 'זו"ן הגדולים'. ושני פרצופי שבע תחתונות שבזו"ן נקראים 'זו"ן הקטנים'.

פרק ס

ס. ומה שאין אנו חושבים ארבעה פרצופין בחכמה, הוא מפני שא"א הוא קומת חכמה דמ"ה, אבל החכמה שבו נסתמה תוך הכתר שלו בסוד 'דא לגו מן דא' (כמו שנתבאר באדרא זוטא אות ל"ז), ואין החכמה מאירה כלום באצילות, אלא כל החכמה המאירה באצילות היא מבינה שחזרה לראש א"א ונעשתה לחכמה (כנזכר לעיל אות מ"ד), שבינה זו נתלבשה באו"א וישסו"ת, ואו"א נחשבים לחכמה דימין, וישסו"ת נחשבים לחכמה דשמאל (כנזכר לעיל אות מ"א). לפיכך אין אנו חושבים ארבעה פרצופין בחכמה, אלא בבינה, שהוא גם כן בחינת החכמה המאירה בז"א ומלכות בכל העולמות.

פרק סא

כלל גדול בזמן ומקום

סא. כל הביטויים שבחכמת הקבלה שהם בזמן ומקום, תדע, שאין המדובר בזמן ומקום המדומים הנוהגים בגשמיות, כי כאן הכל הוא למעלה מן הזמן ולמעלה מן המקום.

אלא, כל 'קודם' ו'אחר כך' פירושו: סיבה ומסובב, אשר את הסיבה אנו מכנים 'קודם', ואת המסובב אנו מכנים '**אחר כך**'. מפני שכל סיבה היא קודמת למסובב ממנה.
וענין מעלה ומטה, ועליה וירידה, הם שיעורי עביות וזכות. כי עליה פירושה הזדככות, וירידה פירושה התעבות. וכשאנו אומרים שמדרגה תחתונה עלתה למעלה, פירושו שהתחתונה נזדככה ונעשתה כל כך זכה כמו המדרגה העליונה. ועל כן נבחן שנתדבקה בה, כי השואת הצורה מדביקה הרוחניים זה בזה. וכן כשאנו אומרים שהתחתון מלביש העליון, פירושו, שנעשתה בו השואת הצורה לחיצוניות שבעליון, כי הדבקות בחיצוניות דעליון, אנו מכנים הלבשה לעליון. וכן כל שאר הדברים המדומים בזמן או במקום תשכילם בדרך הזה, דהיינו במובנים רוחניים לפי הענין.

פרק סב

שני הבדלים מפרצופי שלש ראשונות לפרצופי ו"ק

סב. כל פרצוף נאצל ונולד ממסך הגוף של הפרצוף העליון, בדרך סיבה ומסובב. וזה נוהג בכל הפרצופין, מפרצוף הכתר דא"ק שיצא אחר הצמצום הראשון, עד סוף פרצופי עשיה. והם מלבישים זה את זה, דהיינו כל תחתון מלביש את הגוף דעליון שלו. ופירושו של פרצוף עיין לעיל (אות נ"ז).

פרק סג

סג. והפרצופין נחלקים לפרצופי שלש ראשונות, שהם: פרצוף הכתר ופרצוף החכמה, ופרצוף הבינה. ולפרצופי ו"ק, שהם: פרצוף שבע תחתונות דבינה הנקרא 'ישראל סבא ותבונה', ופרצוף זעיר אנפין, ופרצוף המלכות. ואלו שלשה הפרצופין נבחנים תמיד לפרצופי ו"ק. ואפילו בשעה שהם מקבלים שלש ראשונות אינם יוצאים מבחינת ו"ק. מפני שהם מחוסרי כח"ב משורשם, כמו שנתבאר בזהר משפטים אות תק"כ, "רישא דמלכא בחסד וגבורה אתתקן". עיין שם.
ויש הפרש מפרצופי שלש ראשונות לפרצופי ו"ק, הן מבחינת יציאתם ולידתם, והן מבחינת הלבשתם לגוף דעליון. כי פרצופי שלש ראשונות יוצאים מפה דראש העליון הסמוך להם. שזה מתחיל מפרצוף הכתר דא"ק. כי אחר שיצא פרצוף הכתר דא"ק בראש וגוף (כמו שנתבאר לעיל אות ה' ו'), נעשה ביטוש דאור מקיף באור פנימי בעשר ספירות דגוף. שפירושו, שאותו האור שעביות המסך היתה מעכבתו מלהכנס בגוף הפרצוף נקרא 'אור מקיף', והוא הכה בעביות המסך שאור הפנימי מלובש באור חוזר שלו.

שמתוך הכאה זו של האור המקיף בעביות שבמסך, נזדכך המסך שבגוף ונשתותה צורתו למסך המזדווג שבראש הפרצוף. שזה נבחן, שמסך דגוף עלה ונכלל במסך שבפה דראש בתוך הזווג אשר שם, כי השתוות הצורה נבחנת לדבקות. ולפיכך על ידי התכללותו בזווג של ראש, נתחדשו כל בחינות העביות שבמסך, חוץ מבחינה אחרונה. ואז יצא עליו זווג דהכאה מהאור העליון שבראש על שיעור העביות שנשאר במסך, שהיא עביות דבחינה ג', ויצאה עליו קומת פרצוף החכמה.

ואז הוכר המסך שהוא מבחינה אחרת, כי העליון הוא פרצוף כתר, וקומה זו שנתחדשה על המסך היא קומת חכמה, מטעם שהבחינה האחרונה נאבדה. והכרה זו נבחנת ללידה, כלומר שיצא מקומת הכתר ונעשה לפרצוף מיוחד, שיש לו רק קומת חכמה. הרי שהמקור של פרצוף חכמה הנולד, הוא המסך דגוף דקומת כתר שנזדכך ועלה לפה דראש, ומקום היציאה והלידה הוא מפה דראש דפרצוף הכתר (כמו שנתבאר כל זה בפתיחה לחכמת הקבלה אות ל"ה עיין שם).

ואחר שנולד פרצוף החכמה ויצא מפה דראש פרצוף הכתר, נבחן שמלביש רק על הגוף דפרצוף הכתר, דהיינו בשלש ראשונות דגוף, שהוא חג"ת, כי המסך דגוף הוא שורשו, שמשם נולד. והוא מלביש רק על חיצוניות דגוף פרצוף הכתר, מפני שקומת בחינה ג' היא חיצוניות לפרצוף הכתר, שקומתו היא מאור חוזר דבחינה ד'. ולפיכך נבחן זה להלבשה, שמורה על דבקות בחיצוניות כנזכר לעיל.

פרק סד

סד. וכמו שנתבאר בלידת פרצוף החכמה דא"ק מפה דראש פרצוף הכתר דא"ק, על דרך זו ממש יצא פרצוף הבינה מפה דראש דפרצוף החכמה. כי אחר שנשלם פרצוף החכמה בראש וגוף, שוב נעשה ביטוש אור מקיף ואור פנימי, המזכך עוביו של המסך, ומשוה צורתו למסך דמלכות של ראש. וכיון שנכלל בזווג של ראש, נתחדשה בחינת העובי אשר בו, חוץ מהבחינה האחרונה הנאבדת. ועל שיעור העובי שנשאר בו, שהוא עובי דבחינה ב', יצאו עשר ספירות דקומת בינה. וכיון שהוכר שהיא קומה נמוכה מפרצוף החכמה, נבחן שנפרד ממנו ונולד לרשות עצמו, אלא שמלביש לגוף דעליון שמשם שורשו, כנזכר לעיל, ומלביש גם כן על שלש ראשונות דגוף, שהוא במקום חג"ת.

פרק סה

סה. ועל דרך זה ממש יצאו שלשה פרצופי ו"ק, שהם: ישסו"ת וז"א ומלכות, אלא שיש בהם שני הבדלים:

א'. שבהם אין התחתון יוצא מפה דראש דעליון הסמוך לו, אלא מפה דראש דעלי עליונו. כי למשל ז"א, אינו יוצא מפה דראש דישסו"ת, אלא אחר שישסו"ת נעשה פרצוף אחד עם או"א, שהם עלי עליונו. וכן הנוקבא אינה יוצאת מפה דראש ז"א, אלא אחר שז"א עלה לאו"א. וכן פרצוף עתיק דאצילות, לא יצא מראש הראשון דנקודים, אלא מראש הס"ג דא"ק. והטעם הוא, כי אלו הראשים שהם בבחינת ו"ק משורשם, אינם ראויים לזווג עם האור העליון, באופן שיוכלו להאציל פרצוף תחתון.

והבדל **ב**' הוא בענין ההלבשה. כי פרצופי ו"ק אינם מלבישים על שלש ראשונות דגוף דעליון שלהם, שהוא חג"ת, אלא על ו"ק דגוף דעליון, שהוא נה"י שמחזה ולמטה. כי להיותם ו"ק משורשם, אינם יכולים להאחז בשלש ראשונות דגוף של העליון.

ונתבארו היטב שני ההבדלים מפרצופי שלש ראשונות לפרצופי ו"ק: אחד בענין היציאה, שרק פרצופי שלש ראשונות יוצאים מפה דעליון הסמוך להם, מה שאין כן פרצופי ו"ק, שיוצאים מעלי עליון. ואחד בענין הלבשה, שרק פרצופי שלש ראשונות יכולים להאחז בחג"ת דעליון, שהם שלש ראשונות דגוף, מה שאין כן פרצופי ו"ק, שאינם נאחזים אלא מחזה ולמטה, דהיינו רק בו"ק דגוף.

פרק סו

שלשה נתונים להוצאת פרצוף תחתון

סו. שלשה דברים נתונים בענין הזווג ללידת פרצוף תחתון.

נתון א' הוא המסך המזדווג עם האור העליון בזווג דהכאה, ומעלה אור חוזר ומלביש את האור העליון, שלפי שיעור הלבשת אור חוזר, כן שיעור קומת התחתון (כמו שנתבאר בפתיחה לחכמת הקבלה אות כ"א עיין שם). ועל דרך זה, אחר שהוציא המסך את כל הפרצופין והמדרגות שבעולם הנקודים, שלא נתקיימו, אלא שנשברו ונתבטלו, והמסך נזדכך מכל חמש בחינות העובי שבו וחזר לראש הס"ג (כמו שנתבאר בתלמוד עשר ספירות חלק ח' אות ב' וד' עיין שם), אשר כל המדרגות שיצאו בנקודים השאירו רשימותיהן במסך. ולפיכך, בעת שהמסך נכלל בזווג שבראש הס"ג, נתחדשו בו רשימותיו הקדומות.

ותחילה הוציא המסך את הבחינה העליונה שבו, שהיא הרשימה דפרצוף הכתר, שנקרא 'עתיק דאצילות', שהוא עובי דבחינה ד'. והרשימות האחרות שנשארו במסך יצאו עם לידת עתיק למקום עתיק. ואחר שנשלם עתיק, נעשה בו זווג דהכאה על הבחינה העליונה שבשארית המסך הנמצא בו, שהיא בחינה ג', והוציא עליו קומת א"א. ושאר הרשימות שבמסך, שעוד לא נעשה עליהן זווג דהכאה, ירדו עם לידת א"א למקום א"א. וכשנשלם א"א נעשה בו זווג על בחינה עליונה שבשארית המסך, שהיא בחינה ב', והוציא קומת או"א. וכו' על אותו הדרך. הרי שכל הפרצופים יוצאים על ידי זווג דהכאה של האור העליון עם המסך.

פרק סז

סז. **נתון ב'** הוא: כי כתר וחכמה דכל תחתון דבוקים בבינה ותפארת ומלכות דעליון שלהם. לכן בעת שהעליון נשלם, ומעלה בינה ותפארת ומלכות שלו, עולים עמהם גם כתר וחכמה דתחתון למקום העליון (כמו שנתבאר כל זה באורך לעיל אות כ' עיין שם) ונכללים בזווג דעליון, ובזה מקבל כל תחתון הקומה שלו מזווג של ראש דעליון.

פרק סח

סח. **נתון ג'** הוא: כיון שז"א עולה לישסו"ת ומיחד ומשלים האורות דימין ושמאל דישסו"ת, ולולא עלית ז"א למ"ן, לא יכלו הימין ושמאל דישסו"ת להאיר, נמצא שעלית ז"א לישסו"ת גרמה יציאת שלשה קוין: ימין, שמאל, ואמצע, שהם חב"ד דישסו"ת. ויש כלל, שכל שיעור האור שהתחתון גורם להאיר בעליון, זוכה בו גם התחתון, ולפיכך מקבל ז"א אותם המוחין דחב"ד מישסו"ת. שזה סוד "תלת מחד נפקין חד בתלת קיימא" (כמו שנתבאר בזהר בראשית א' רע"ו דבור המתחיל ועוד, וכמו שנתבאר כל זה לעיל אות נ"ב עיין שם). והנה נתבארו שלשה הדברים הנתונים בענין הזווג להוצאת התחתון.

פרק סט

סט. ועיקרו של הזווג להוצאת התחתון יוצא בסוד זווג דהכאה מהאור העליון על המסך כנזכר לעיל, כי זה מודד שיעור קומת התחתון, כנודע. אמנם צריכים להתעוררות מ"ן של התחתון, והתעוררות זו עושים סוד (כתר וחכמה דתחתון הדבוקים בבינה ותפארת ומלכות דעליון. ולפיכך צריכים שניהם להוצאת פרצוף תחתון.

ובז"א יש ענין נוסף: כי אין המסך שלו ממשיך כלים דשלש ראשונות, להיותו מסך דבחינה א', ולפיכך לא יכול העליון להשפיע לו מוחין מזווג של המסך באור העליון, ועל כן צריכים לנתון הג' הנ"ל, שיקבל המוחין על ידי זה שגורם מוחין לעליון שלו. בסוד "תלת מחד נפקי חד בתלת קיימא", כנזכר לעיל [אות סח].

פרק ע

שלשה שלבים ביציאת עשר הספירות

ע. השלב הראשון הוא בפרצופי א"ק הראשונים, ששם יצאו העשר ספירות כולן בבת אחת. שבזווג דהכאה על מסך דבחינה ד' יצאו עשר ספירות דקומת הכתר. ובזווג דהכאה על המסך דבחינה ג' יצאו עשר ספירות בקומת חכמה. ובזווג דהכאה על מסך דבחינה ב' יצאו עשר ספירות בקומת בינה.

פרק עא

עא. השלב השני הוא עולם הנקודים, שיצא על מסך דבחינה א' המחובר עם המלכות, שבו יצאו עשר ספירות בשני זמנים.

כי תחילה עלתה המלכות לבינה דס"ג דא"ק. ואחר כך כשנזדכך המסך דס"ג לבחינה א' הנקראת 'ניקבי עינים', עלתה המלכות ונתחברה עם בחינה א', וסיימה את המדרגה תחת החכמה הנקראת 'עינים'. ונמצא שנשארו במדרגה רק שני כלים – כתר וחכמה, עם שני אורות – רוח נפש. ושלשה כלים – בינה ותפארת ומלכות – נפלו מהמדרגה. וזהו שנקרא 'קטנות הנקודים'. ובזמן הגדלות הוחזרו שלשה הכלים בינה ותפארת ומלכות אל המדרגה, ונשלמו חמשה כלים כח"ב תו"מ במדרגה, עם חמשה אורות נרנח"י (על דרך שנתבאר לעיל אות י"ט).

והנה נתבאר שבעולם הנקודים לא יצאו עשר הספירות בבת אחת כמו בשלשה הפרצופין הראשונים דא"ק. אלא שיצאו בשני זמנים, בזמן קטנות ובזמן גדלות, שבזמן הקטנות יצאו רק שתי ספירות, ובזמן הגדלות יצאו שאר שלש הספירות.

פרק עב

עב. השלב השלישי הוא עולם האצילות, שבו יצאו עשר ספירות בשלשה זמנים המכונים, עיבור, יניקה, ומוחין. כי כאן לעולם האצילות נתוספה הזדככות המסך בדיוטא האחרונה.

כי המסך נזדכך מבחינה א' שנקראת נקבי העינים, לבחינת מסך דעובי דבחינת שורש (על דרך שנתבאר בפתיחה לחכמת הקבלה אות כ"א), שאור חוזר שבו אינו מלביש רק קומת אור המלכות בכלי דכתר, המכונה 'מצח'. ועל כן מכונה האור הזה בשם 'מ"ה היוצא מן המצח'. כי כח"ב תו"מ דראש מכונים: גלגלתא, עינים, אוזן, חוטם, פה. ומצח הוא גלגלתא.

ולפיכך צריכים כאן לשתי ירידות של המלכות: א. שתרד מן המצח לנקבי עינים, שזה מכונה 'יניקה'. ב. שתרד מנקבי עינים למקומה לפה, שזה מכונה 'מוחין'. באופן שקומה ראשונה היוצאת על מסך דעובי דשורש נקראת 'עיבור'. וקומה שניה היוצאת על המסך אחר ירידת המלכות לבחינה א' נקראת 'יניקה'. וקומה שלישית היוצאת על המסך אחר ירידת המלכות למקומה נקראת 'מוחין'.

והנה נתבאר שבעולם האצילות יוצאים עשר ספירות בשלשה זמנים הנקראים, עיבור יניקה מוחין. ותוכנם של הדברים יתבאר לפנינו.

פרק עג

עיבור יניקה מוחין דאחור ועיבור יניקה מוחין דפנים

עג. כבר נתבאר שהקומה היוצאת על מסך שאין בו אלא עובי דשורש, נקראת 'קומת העיבור', והיא קומת אור הנפש בכלי דכתר. ומבחינת שלשה הקוין שבה, נקראת קומת נה"י. אמנם יש בה גם כן קומת רוח, הנקראת קומת חג"ת, אלא שהיא בלי כלים, ומשום זה צריכים חג"ת להתלבש בכלים דנה"י. ועל כן נקראת קומת העיבור בשם 'ג' גו ג'', דהיינו חג"ת בתוך נה"י.

פרק עד

עד. ופירוש הדברים הוא: כי אף על פי שהזדככות המסך גורמת שתאבד בחינה אחרונה, אשר משום זה נמצאות חמש הקומות זו למטה מזו (כמו שנתבאר היטב בפתיחה לחכמת הקבלה אות מ' מ"א עיין שם). עם כל זה, אין הבחינה האחרונה כולה נאבדת, אלא שנשאר במסך ממנה רשימו דהתלבשות (כמו שנתבאר שם באות מ"ב).

למשל, כשנזדכך המסך דפרצוף הכתר דא"ק, ועלה לפה דראש, ונכלל בזווג אשר שם, ונתחדשו רשימותיו; הנה מבחינת העובי שבמסך, שעליה נעשה זווג דהכאה, לא נשאר במסך אלא הרשימה דעובי דבחינה ג', מחמת שהבחינה האחרונה, שהיא בחינה ד', נאבדה. אבל חלק ההתלבשות דבחינה ד' נשאר עוד במסך.

ונמצא שיש במסך שתי בחינות עליונות הראויות לזווג: א. היא העובי דבחינה ג'. שהיא המעכבת על האור העליון והיא המקבלת זווג דהכאה, שעליה יוצאת קומת החכמה. ב. היא בחינת התלבשות דבחינה ד'. שאף על פי שהיא אינה ראויה לזווג דהכאה, כי אין בה עובי המעכב על התפשטות האור, עם כל זה כשהיא נכללת ומשתתפת עם העובי דבחינה ג', נעשה גם עליה זווג דהכאה ויוצאת עליה קומת כתר בקירוב.

ושתי קומות אלו מכונות 'זכר' ו'נקבה', כי הקומה שיצאה על בחינה ד' דהתלבשות בשיתוף עם בחינה ג' דעובי, נקראת 'זכר'. והקומה היוצאת על בחינה ג' דעובי בלבד, נקראת 'נקבה' (כמו שנתבאר כל זה שם באות מ"ב עיין שם).

ועל דרך זה, כשנזדכך המסך דגוף דפרצוף החכמה דא"ק, ועלה לפה דראשו, נשארו בו גם כן שתי רשימות, זכר ונקבה, על דרך הנזכר לעיל בפרצוף הכתר. כי הרשימו דבחינה ג' דהתלבשות המשתתפת עם בחינה ב' דעובי, מוציאה קומת חכמה בקירוב, והוא בחינת הזכר. והרשימו דבחינה ב' דעובי שהיא העיקרית המקבלת זווג דהכאה, מוציאה קומת בינה. והיא בחינת הנקבה.

ועל דרך זה יש זכר ונקבה בהזדככות המסך דגוף דפרצוף בינה. שהזכר הוא בקומת בינה בקירוב, והנקבה היא בקומת ז"א. שהוא הזווג לפרצוף נקודים.

ועל דרך זה יש זכר ונקבה בהזדככות המסך דגוף דפרצוף נקודים. שהזכר, דהיינו הרשימו דבחינה א' דהתלבשות שנשאר במסך, המשתתפת עם בחינת העובי דשורש, הוא בקומת בחינה א' בקירוב, דהיינו קומת ז"א, שהיא קומת רוח, דהיינו קומת חג"ת. והנקבה, שהיא העובי דבחינת שורש, שהיא המקבלת את זווג דהכאה, הנה היא בקומת אור הנפש, שהיא קומת מלכות, שמבחינת שלשה קוין נקראת נה"י.

פרק עה

עה. ולפיכך אנו מבחינים בקומת העיבור, שיש שם שתי קומות ג' גו ג', קומת חג"ת וקומת נה"י. כי על הרשימו דבחינה א' דהתלבשות המשותפת עם עובי דשורש, יוצאת קומת חג"ת, שהוא סוד זכר. ועל הרשימו דעובי דשורש בלבד, יצאה קומת נה"י, שהיא הנקבה. ומתוך שאין הרשימו דהתלבשות ראויה לקבל זווג דהכאה, זולת על ידי השיתוף עם העובי דשורש, על כן אין לקומת חג"ת עמידה בפני עצמה, אלא מחויבת להתלבש בתוך הנה"י. ולפיכך נבחנת קומת העיבור שהיא חג"ת ונה"י ביחד, ג' גו ג', דהיינו חג"ת בתוך נה"י.

פרק עו

עו. והנה אחר שיצאו שתי קומות הנזכרות לעיל, חג"ת בתוך נה"י, בהתכללות הזווג דראש דעליון, והוכר שהן קומות חדשות משונות מהעליון, נבחנת הכרה זו ללידה, כלומר, שהוכר שנולד כאן פרצוף חדש משונה מהעליון. והן יורדות ומלבישות לגוף דעליון; אם הן פרצופי שלש ראשונות – מלבישות לשלש ראשונות דגוף, שהן חג"ת, ואם הן פרצופי ו"ק – מלבישות לו"ק דגוף, שהם תנהי"מ שמחזה ולמטה. והן יונקות האור מהפרצוף העליון. ויניקה זו גורמת להוריד המלכות מן המצח לנקבי העינים, שאז חוזר ומקבל העובי דבחינה א' המחוברת עם המלכות, כמו שהיה בפרצופי נקודים. ואז קונה גם קומת החג"ת בחינות כלים, ואינם צריכים עוד לכלים דנה"י. ולפיכך נבחן, שעל ידי יניקה מתפשטים החג"ת ויוצאים מתוך הנה"י. ואז יש לו קומת רוח בשלמות.

ולמשל פרצוף עתיק דאצילות. הנה תחילה עלה המסך דנקודים, על ידי הזדככותו, לראש הס"ג דא"ק. ואחר שנאבדה בחינה אחרונה שבו דבחינת העובי, נשאר המסך בעובי דבחינת שורש, הנקרא 'מצח', ורשימו דהתלבשות דבחינה א'. ואז יצאו עליו שתי קומות חג"ת ונה"י ג' גו ג', כי אין כלים לחג"ת, כנזכר לעיל [אות עג]. וכשהוכרו שהם קומה חדשה, נבחן שיצאו ונולדו ובאו למקומם, דהיינו להלביש מטבור ולמטה דא"ק. כי להיותו פרצוף ו"ק, על כן מלביש רק ו"ק דגוף כנזכר לעיל, והוא שנקרא 'פרצוף עתיק'. ואחר כך, על ידי יניקה שיונק מס"ג דא"ק, הוא מוריד המסך ממצח לנקבי עינים, ואז יוצאים כלים גם לחג"ת שלו, והם מתפשטים מתוך הנה"י. והנה נתבארו שתי הבחינות המכונות 'עיבור', ו'יניקה'.

פרק עז

עז. ועתה נבאר פרצוף המוחין. כי אחר שקבל הפרצוף שתי הבחינות, עיבור ויניקה, הוא עולה למ"ן לעליון, ומחזיר את החכמה ובינה דעליון פנים בפנים. ואז הם משפיעים לתחתון את ההארה, המורידה את המלכות מנקבי עינים למקומה עצמה, דהיינו לפה. ואז אלו שלשה הכלים, בינה ותפארת ומלכות, שנפלו מחמת עלית המלכות לבינה, הנה הם חוזרים ועולים למדרגתם, ונשלם הפרצוף בחמשה כלים כח"ב תו"מ, ובחמש אורות נרנח"י.

וזהו שנקרא 'פרצוף המוחין'. כי שלשה האורות הראשונים, נשמה חיה יחידה, נקראים 'מוחין'. למשל, אחר שקבל עתיק שתי הבחינות עיבור יניקה בשלמות, שהן קומות נפש רוח, אז חוזר ועולה לראש הס"ג למ"ן, ומחזיר חכמה ובינה אשר שם פנים בפנים. ומתוך

שפרצוף החכמה דא"ק אין הבינה שבו מעורבת עם המלכות, על כן, כשעתיק מקבל הארתו, מוריד גם הוא את המלכות מבינה שלו, ואז מעלה לדרגתו את שלשה הכלים בינה ותפארת ומלכות שלו, שנפלו מחמת עירוב המלכות בבינה. ויש לו עתה כח"ב תו"מ דכלים, ויכולים להתלבש בו נרנח"י דאורות.

פרק עח

עח. וכשיוצאים אלו המוחין בפעם הראשונה, נעשית מחלוקת בין ימין לשמאל (כמו שנתבאר לעיל אות כ"ט ול' באורך). כי קו השמאל, שהוא הנושא להארת החכמה, רוצה לבטל את קו הימין שהוא הנושא לאור החסדים. ומטעם המחלוקת והביטוש הזה דימין ושמאל הנוהג במוחין אלו, הם נקראים '**מוחין דאחור**'. והנה נתבארו שלש הבחינות: עיבור, יניקה, מוחין דאחור.

פרק עט

עט. והביטוש הזה דשמאל וימין, גורם לפרצוף שיחזור לעלית מ"ן אל העליון. כי הארת השמאל, שהיא הארת החכמה, מכה ומזככת כל העובי שבפרצוף, עד שהמסך חוזר להיות זך כמו שהיה בפעם הראשונה שעלה לראש דעליון, דהיינו שלא נשאר בו אלא עובי דשורש, ורשימו דהתלבשות דבחינה א', שעל ידי השתוות זו הוא מתדבק בראש דעליון. ואחר שנכלל בזווג דראש דעליון, שוב קיבל זווג דהכאה מאור העליון על העובי דבחינת שורש ובחינה א' דהתלבשות שנתחדשו במסך, ויצאו שוב עליו קומת ג' גו ג', דהיינו קומת חג"ת הלבושה בתוך קומת נה"י, שנקראת 'קומת העיבור' (כנזכר לעיל אות ע"ה). והנה נתבאר שהביטוש דשמאל בימין שנעשה במוחין דאחור, גרם להחזרת הפרצוף לעליון, ולקבל מחדש בחינת **עיבור** מן העליון.

פרק פ

פ. ואחר שקיבל בחינת העיבור מחדש, חזר ויצא מן הראש דעליון, והלביש את הגוף דעליון. ועל ידי הלבשה זו ינק שוב את האורות מעליון. ואורות היניקה האלו הורידו את העובי דשורש לבחינת עובי דבחינה א', דהיינו שהורידו המלכות מן המצח, אל מקום נקבי העינים. ואז יצאה על המסך קומת בחינה א' בשלמות, שזה נבחן להתפשטות החג"ת מתוך הנה"י (כנזכר לעיל אות ע"ו). ונמצא שהשיג בחינת **יניקה** חדשה, שהוא סוד קומת הרוח.

פרק פא

פא. ואחר שהשיג עיבור ויניקה חדשים, שוב עולה למ"ן לעליון. ועליה זו היא מעצמו. כי על ידי מה שהניח שורשו דבוק בבינה ותפארת ומלכות דעליון (כמו שנתבאר באות ס"ז עיין שם), הוא יכול לחזור שמה בכל עת שצריך, ומיחד את חכמה ובינה אשר שם פנים בפנים (כמו שיתבאר להלן אות פ"ג), והם משפיעים לו ההארה המורידה את המלכות מנקבי העינים למקומה. ואז עולים בינה ותפארת ומלכות ומתחברים בו כמקודם, ומשיג כח"ב תו"מ דכלים, ונרנח"י דאורות.

ובכדי שלא תתעורר שוב המחלוקת דימין ושמאל, עולה הקו האמצעי מלמטה ומיחד ימין ושמאל שיאירו ביחד, שהחכמה שבשמאל תתלבש בחסדים שבימין, והחסדים שבימין יכללו בחכמה שבשמאל (כמו שנתבאר לעיל אות ל"ז), ואז המוחין מאירים בכל שלמותם, ואז הם נקראים '**מוחין דפנים**'. והנה נתבאר איך מסיבת הביטוש דשמאל בימין שבמוחין דאחור, חזרו ויצאו שלש הבחינות עיבור, יניקה, ומוחין דפנים.

פרק פב

פב. ולפיכך, אין שום פרצוף נשלם אלא אחר שמקבל עיבור יניקה מוחין דאחור, ועיבור יניקה מוחין דפנים. כי מסיבת הזדככות המסך הנוסף באצילות עד לעובי דבחינת שורש, לא יוכלו פרצופי אצילות לקבל עשר הספירות שלהם אלא בשלש פעמים בזה אחר זה, הנקרא 'עיבור' 'יניקה' 'מוחין' (כנזכר לעיל אות ע"ב). וכיון שביציאת המוחין בפעם הראשונה נעשה ביטוש דימין ושמאל, עד שהשמאל מזכך כל העובי שבמסך, הנה משום זה כל האורות עיבור יניקה ומוחין שקבל, מסתלקים. כי בהתבטל העובי שבמסך מתבטל הזווג והאורות מסתלקים, והפרצוף חוזר לראש דעליון לעיבור, ומקבל ג' גו ג' מחדש. ואחר כך נולד, ומקבל יניקה מחדש, המורידה המלכות ממצח לעינים, והחג"ת יוצאים מתוך הנה"י, ומקבל קומת רוח מחדש. ואחר כך עולה למ"ן ומקבל נשמה חיה יחידה מחדש, שבהם כבר ישנו הקו האמצעי המיחד הימין והשמאל זה בזה, שהם נקראים 'מוחין דפנים', ואז מאירים ומתקיימים. הרי שמטרם שמשיגים המוחין בפעם השניה אינם יכולים להתקיים.

פרק פג

פנים ואחור ופנים בפנים

פג.. הנה גם בשעה שהפרצוף כבר קבל המוחין דפנים, כנזכר לעיל, נמצאים עוד

החכמה עם הבינה אשר שם בבחינת פנים ואחור, שפירושו: שרק החכמה מקבלת המוחין דפנים. אבל הבינה, שהיא תמיד בסוד הכתוב "כי חפץ חסד הוא", שחפצה בחסדים ולא בחכמה, הנה משום זה היא נבחנת שאחוריה הם אל החכמה, ואינה רוצה לקבל ממנה את המוחין דפנים. וחכמה ובינה נמצאות במצב הזה ד**פנים ואחור**, עד שז"א עולה אליהם למ"ן. ומתוך שיש קשר בין בינה דאור ישר שתשפיע הארת החכמה לז"א דאור ישר (כמבואר בפתיחה לחכמת הקבלה אות ה' עיין שם). לפיכך כשז"א עולה למ"ן לבינה, תיכף הבינה מחזירה פניה אל החכמה לקבל ממנה מוחין דפנים, שהם מוחין דהארת החכמה, בשביל ז"א. כדרכה בחמש בחינות דאור ישר. ונבחן אז שכבר החכמה **פנים בפנים** עם הבינה.

פרק פד

מי מודד הקומה באצילות

פד. ויש לשאול: כיון שהמסך דאצילות אין בו אלא בחינות שורש העובי הנקרא מצח, שאין בו אלא קומת אור הנפש, מי גרם שיצאו חמשה פרצופין באצילות, שהם: עתיק וא"א ואו"א וזו"ן; אשר עתיק הוא קומת יחידה וא"א קומת חיה, ואו"א קומת נשמה, וזו"ן קומת רוח? וכן קושיא זו היא גם בעולם הנקודים, כיון שלא נשאר במסך אלא עובי דבחינה א' הנקרא נקבי עינים, איך יכלו לצאת חמשה פרצופין בנקודים?

פרק פה

פה. והענין הוא, כי גם בחינה ד' נתחברה במסך דנקודים ובמסך דאצילות, מכח המלכות שעלתה לנקודות דס"ג דא"ק. ואם הבחינה ד' לא היתה משתתפת במסך אשר בהם, לא היה יכול לצאת שום פרצוף על אותו המסך. כי אפילו העובי דבחינה א' שבנקודים נבחן להסתכלות דקה, שאין הזווג דהכאה מוציא ממנו שום פרצוף, ומכל שכן העובי דמצח שבאצילות, שאינו ראוי לזווג דהכאה ליציאת פרצוף. אלא משום הבחינה ד' שנתחברה במסכים ההם נעשו ראויים לזווג דהכאה.

ואין לשאול: אם כן, היתה ראויה לצאת על המסך קומת כתר, כיון שהבחינה ד' דבוקה במסך!

פרק פו

פו. והתשובה היא: כי אין הבחינה ד' מוציאה קומת כתר אלא כשנמצאת במקום המלכות, שאז האור חוזר העולה מזווג דהכאה שעליה מלביש חמשה כלים כח"ב תו"מ לחמש אורות נרנח"י. אבל אם הבחינה ד' עומדת במקום ז"א, שאין שם אלא ארבעה כלים, כתר חכמה בינה תפארת, אין האור חוזר ממשיך רק ארבע אורות נפש רוח נשמה חיה, בארבעה כלים כתר חכמה בינה ותפארת.

ואם הבחינה ד' עומדת במקום בינה, שאין שם אלא שלשה כלים כתר חכמה בינה, אין האור חוזר ממשיך אלא שלשה אורות נפש רוח נשמה. ואם הבחינה ד' עומדת במקום הכלי דחכמה, שאין שם אלא שני כלים כתר וחכמה, אין האור חוזר שלה ממשיך אלא שני אורות נפש רוח. שכן היה בנקודים, ששם נעשה הזווג בנקבי עינים, שהוא הכלי דחכמה, ועל כן לא יצא בקטנות כי אם קומת נפש רוח.

ואם הבחינה ד' עומדת במקום הכתר, שאין שם אלא כלי אחד, אין האור חוזר שלה ממשיך אלא אור אחד, נפש. שכן היה באצילות, שבעיבור לא יצאה אלא קומת נפש כנזכר לעיל, מחמת שהזווג היה במקום המצח, שהוא כלי דכתר. אלא אחר הארת היניקה שדחתה הבחינה ד' למקום בחינה א' הנקרא 'נקבי עינים' יצאה קומת רוח. ואחר כך על ידי הארת חכמה ובינה פנים בפנים דעליון, שהוריד הבחינה ד' למקומה למלכות, המעלה בינה ותפארת ומלכות הנפולים למדרגתם, ושוב יש שם חמשה כלים כח"ב תו"מ, אז מוציאה הבחינה ד' קומת כתר באור היחידה, והיא קומת עתיק דאצילות.

פרק פז

פז. ועתה צריכים לבאר איך יצאו שאר הפרצופים שהם למטה מעתיק.

והענין הוא, כי תחילה אחר שבירת הכלים, עלה המסך דנקודים לראש הס"ג, דהיינו שנזדכך מכל חמש בחינות העובי שיצאו בו בחמשה פרצופים, עד שנשתוה למסך דראש הס"ג. ועם כל זה נשארו בו הרשימות מן העובי דחמשה פרצופים שיצאו בו, חוץ מבחינה אחרונה שנאבדה, כמו שנתבאר בכל הפרצופין [עיין אותיות סג - סה). ולפיכך, בעת שנכלל בזווג המסך דראש הס"ג, נתחדשה במסך דנקודים העובי של כל חמשה פרצופין, ואז יצא זווג דהכאה על העובי שבמסך.

אמנם, לא כל הבחינות שבעובי נכנסו בזווג דהכאה, אלא רק הבחינה העליונה שבו, שהיא עובי דמצח המחובר עם בחינה ד', שעל ידי שלש בחינות, עיבור יניקה ומוחין, נשלמו עשר ספירות שלו בקומת כתר. והרשימות האחרות שמשאר הפרצופין דנקודים

שהיו במסך, לא קבלו כלום מזווג הזה שבראש הס"ג, להיותם למטה מקומת כתר, והם פסולת בערכו. ועל כן בעת יציאת עתיק מראש הס"ג ירדו עמו כל הרשימות משאר הפרצופין שלא נכללו בזווגו. ואחר שנשלם עתיק בעיבור יניקה מוחין דפנים, אז האיר האור העליון על הבחינה העליונה מרשימות שנשארו בו, שהיא עובי דבחינה ג', אשר על ידי שלש הבחינות עיבור יניקה מוחין, יצאו עשר ספירות בקומת חכמה, והוא פרצוף אריך אנפין.

וכן כאן, כל הרשימות דעובי שהן פחותות מן עובי דבחינה ג', הן פסולת בערך הזווג דקומת בחינה ג' שיצא בראש עתיק. ולפיכך, בעת שנולד א"א ויצא מראש עתיק למקומו, נמשכו עמו כל הרשימות ההן למקומו. ואחר שא"א השיג כל שלש הבחינות עיבור יניקה מוחין בשלמות, האיר האור העליון על הבחינה העליונה שנשארה ברשימות ההן, שהיא עובי דבחינה ב', ואז יצאה עליה, על ידי שלש בחינות עיבור יניקה מוחין, עשר ספירות בקומת בינה. והן פרצוף או"א. ועל דרך זה יצאו שאר הפרצופין. והנה נתבאר איך יצאו פרצופי אצילות זה מזה.

פרק פח

שני מצבים שבמלכות

פח. המלכות הוא סוד הנוקבא דז"א. ששורשה מתחיל ממלכות דצמצום ב' שסיימה שבע ספירות דקטנות דז"א דנקודים. והיא מדרגה נפרדת מז"א, כי ז"א כולל חג"ת נה"י דנקודים, והמדרגה שמתחתיו היא מלכות המסיימת את הנקודים. לפיכך המלכות הזו נבחנת לנוקבא נפרדת מז"א, ומדרגה תחתונה מז"א.

ויש גם כן בחינת נוקבא שבגופו דז"א. כי הצד השמאלי דז"א נבחן לנוקבא שלו. אבל נוקבא זו נחשבת לגופו עצמו דז"א. כי ז"א הוא סוד הקו האמצעי, המקבל משני קוין ימין ושמאל של הבינה; הימין שבו מקבל מקו ימין דבינה, שהוא סוד אור החסדים, ונחשב לצד הדכר שבו. והשמאל שבו מקבל מקו שמאל דבינה, שהוא סוד אור החכמה, ונחשב לצד הנוקבא שבו. אבל שניהם הם מדרגה אחת, וכלולים זה בזה.

ונודע, שמתחילה היו החמה והלבנה, שהוא סוד נוקבא הנפרדת, עם ז"א, בבחינת 'שני המאורות הגדולים' [בראשית א, טז. ראה תלמוד בבלי חולין ס, א], שהנוקבא היתה קומתה שוה לז"א, וגדולה כמוהו. ואז קטרגה הלבנה, שהיא הנוקבא הנפרדת דז"א, ואמרה "אי אפשר לשני מלכים שישתמשו בכתר אחד", ואז נאמר לה "לכי ומעטי את עצמך", והיא נעשתה בסוד 'המאור הקטן' (בראשית שם).

והנך מוצא כאן, שני מצבים בנוקבא. מצב אחד הוא, בעת שהיתה עם ז"א בבחינת שני המאורות הגדולים, שהיתה שוה לז"א. והמצב השני הוא לאחר שנתמעטה הנוקבא, ונעשתה בסוד המאור הקטן.

ביאור הדברים: כי בתחילת תקונה של הנוקבא הנפרדת דז"א, חיבר אותה המאציל עם הנוקבא שבגופו דז"א, שהוא סוד הצד השמאלי שבו, כנזכר לעיל, ונעשו שתיהן נוקבא אחת לז"א. וכשנמשכו להם המוחין דימין ושמאל מבינה, לקח ז"א, שהוא סוד הימין שבו, את אורות הימין דבינה. והנוקבא הנפרדת לקחה האורות דקו שמאל דבינה, כמו הנוקבא שבגופו דז"א, מחמת שנתחברה עמה לנוקבא אחת.

וכבר ידעת, שאורות דקו ימין דבינה הם חסדים, והאורות דקו שמאל דבינה הם חכמה. ונמצא עתה, שז"א קבל החסדים דימין דבינה בלי חכמה. והנוקבא הנפרדת קבלה החכמה דשמאל דבינה בלי חסדים. ונודע, שאין החכמה יכולה להאיר בלי חסדים, ועל כן נקפאה בה החכמה, והיא נעשתה חושך ולא אור. וזה סוד שקטרגה הלבנה ואמרה שאין שני מלכים משתמשים בכתר אחד. כי בהיותם משתמשים שניהם בכתר אחד, שהוא בינה הנחשבת להם לכתר, נעשה ז"א לחסדים בלי חכמה, והנוקבא נעשתה לחכמה בלי חסדים, שהוא חושך, ולא היתה יכולה לעמוד במצב הזה.

ואין לשאול: הרי מטרם שהנוקבא הנפרדת נתחברה עם הנוקבא שבגופו, היה גם כן הימין שבו שהוא הדכר מקבל חסדים, והשמאל שבו שהוא הנוקבא שבגופו מקבלת חכמה, ועם כל זה יכולה הנוקבא שבגופו לעמוד בה ואיננה חושך! הענין הוא, כי הנוקבא שבגופו היא עצמותו דז"א, ועל כן אין החכמה שבה נפרדת מן החסדים שבז"א. מה שאין כן הנוקבא הנפרדת, שהיא באמת מדרגה אחרת מז"א, אלא מחמת שנתחברה עם הנוקבא שבגופו קבלה החכמה דשמאל דבינה כמוה. ועל כן, אחר שקבלה לתוכה החכמה, נפרדה החכמה מן החסדים, כי אין לה חיבור עם החסדים דז"א. והנה נתבאר היטב המצב הראשון של הנוקבא הנפרדת.

ובכדי שתוכל להאיר לתחתונים, נאמר לה "לכי ומעטי את עצמך", דהיינו שתמעט עצמה מהמדרגה הגדולה ההיא להיות בשוה עם מדרגת ז"א, ולקבל מבינה. אלא שתרד למטה מיסוד דז"א, כמו שהיתה בשורשה, דהיינו למטה מכל מדרגת ז"א, ולקבל כל אורותיה מז"א. וכיון שמקבלת אורותיה מז"א, שהוא סוד הקו האמצעי, נמצאת החכמה שנותן לה כלולה בחסדים, והיא יכולה להאיר. וזהו המצב השני של הנוקבא הנפרדת. ומה שהיא קבלה במצב הראשון, נבחנים לנפש רוח נשמה דאחור, דהיינו שאינם מאירים. ומה שמקבלת במצב השני נבחנים לנפש רוח נשמה דפנים, דהיינו שמאירים

בשלמותם. ובכדי להבין הדברים על בוריים צריך שתעיין בזהר בראשית א', במאמר 'שני המאורות הגדולים' מאות קי"א עד אות קט"ז. ובאדרא רבא במאמר הנסירה, מאות שכ"ג עד אות שכ"ה.

וישנן מעלות במצב הראשון שלה, כי אז המדרגה העליונה שלה היא בינה, ויכולה לקבל חכמה ממנה, ואינה צריכה לקבל מז"א. אלא שאינה יכולה להאיר לתחתונים, מחמת חסרון החסדים כנזכר לעיל, ועל כן נחשבת שהיא בבחינת אחוריים. אבל במצב השני, אחר שנתמעטה מתחת המסך דיסוד ז"א, כבר אינה ראויה לקבל חכמה, כי המסך דיסוד ז"א מעכב עליה, והיא מוכרחה לקבל אז חכמה בכלים דאחוריים שנשארו בה מהמצב הראשון. ויש מעלות במצב השני יותר ממצב הראשון, כי אז היא יכולה להאיר לתחתונים הן חכמה והן חסדים, מה שאין כן במצב הראשון, שלא יכלה להאיר לתחתונים.